

RASEBORG
RAASEPORI

Raaseporin kaupungin **VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMA**

Hyväksytty sivistyslautakunnassa 14.6.2022

Sisällys

I. PAIKALLISEN SUUNNITELMAN MERKITYS JA SEN LAATIMINEN	6
I.1. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma	6
I.1.1. Ryhmäkohtaiset suunnitelmat	6
I.1.2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	7
2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	10
2.1. Arvopohja	12
2.1.1. Lasten ja huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle	12
2.2. Oppimiskäsitys	13
2.3. Laaja-alainen osaaminen	13
2.4. Toimintamuodot ja yhteistyö Raaseporissa	14
2.4.2. Menettelytavat siirtymävaiheissa	15
2.4.3. Moniammatillinen yhteistyö	16
2.4.4. Yhteistyö muiden tahojen kanssa	16
3. TOIMINTAKULTTUURI	18
3.1. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet	18
3.2. Laadukas toimintakulttuuri Raaseporin varhaiskasvatuksessa	20
3.3. Monipuoliset oppimisympäristöt	21
3.4. Lähiympäristöt Raaseporissa	21
3.5. Terveellinen ja kestävä elämäntapa	22
3.6. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Raaseporin varhaiskasvatuksessa	22
4. PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS	24
4.1. Pedagoginen dokumentointi	24
4.2. Monipuoliset työtavat	25
4.3. Leikki	26
4.4. Oppimisen alueet	26
4.4.1. Kielten rikas maailma	27
4.4.2. Ilmaisen monet muodot	28
4.4.3. Minä ja meidän yhteisömme	28
4.4.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni	29
4.4.5. Kasvan, liikun ja kehityn	30
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia	30
4.5.1. Kaksi- ja monikielisyys Raaseporissa	31
5. LAPSEN TUKI	34
5.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut	34
5.1.1. Erytyspäivähoidon johtoryhmä	36
5.2. Yhteistyö tuen aikana	36
5.2.1. Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö	37
5.2.2. Monialainen yhteistyö	37
5.3. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	38
5.3.1. Tuen tasot	38
5.3.2. Tuen muodot	38
5.4. Lapsen tuen arviointi	40
5.5. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	40
5.6. Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista	41
5.6.1. Raaseporin menettelyprosessit	41
6. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	44
6.1. Arviointi paikallistasolla	44
6.2. Pedagogisen toiminnan tason arviointi	44
6.2.1. Arviointitulosten julkistaminen	45

A young child with blonde hair, wearing a blue denim cap, a white tank top with yellow and blue animal prints, and denim shorts, stands in the doorway of a red wooden building. The child is looking out towards the right. The building has a white wooden door and a red wooden frame. The ground is covered with dry leaves and grass. The text "I. PAIKALLISEN SUUNNITELMAN MERKITYS JA SEN LAATIMINEN" is overlaid on the image in white, bold, sans-serif font. A wavy line is positioned below the text.

I.
**PAIKALLISEN
SUUNNITELMAN MERKITYS
JA SEN LAATIMINEN**

I. PAIKALLISEN SUUNNITELMAN MERKITYS JA SEN LAATIMINEN

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan Opetushallituksen 2016 antaman ja 2022 tarkistaman, varhaiskasvatukseen perustuvan valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan pohjalta.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää, sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Tämä perusteasiakirja on laadittu inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, joita tarkastellaan erityisesti arvoperustaa käsittelevässä luvussa 2, toimintakulttuurin näkökulmasta luvussa 3 ja lapsen tuen näkökulmasta luvussa 5.

Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Paikallinen suunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmässä. Se kuvailee ja ohjaa niin kansallisten tavoitteiden kuin paikallisesti tärkeiden tavoitteiden ja tehtävien toteutumista. Suunnitelma antaa yhteisen perustan ja suuntaviivat varhaiskasvatuksessa tehtävälle jokapäiväiselle työlle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka ohjaa järjestäjän toimintaa ja varhaiskasvatustyötä. Varhaiskasvatussuunnitelma yhdistää muun paikallisen toiminnan lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa on huomioitu lapsen oppimispolun jatkuvuus varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukio-opetuksessa. Jatkuvuutta edistävät erityisesti kuvaukset arvopohjasta, oppimisen näkökulmasta, pedagogisesta ympäristöstä ja työmenetelmistä, sekä toimintakulttuurin kehittämisestä.

Paikallisen suunnitelman 2022 laatimiseen osallistuivat huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta. Työryhminä päivityksessä ovat olleet SAK (suunnittelu, arviointi ja kehittämistyöryhmä) sekä Erityispedagogiikan johtoryhmä. Paikallinen suunnitelma pohjautuu

Raaseporin Varhaiskasvatussuunnitelmaan vuodelta 2018.

Varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.

I.1. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jossa huomioidaan Raaseporin ominaispiirteet. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma täsmentää, ohjaa ja tukee varhaiskasvatustoiminnan toteutusta kaupungin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä yksityisessä että avoimessa varhaiskasvatuksessa. Suunnitelma määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, yhteistyön, miten varhaiskasvatus järjestetään ja toteutetaan sekä millä tavalla varhaiskasvatusta arvioidaan ja kehitetään.

I.1.1. Ryhmäkohtaiset suunnitelmat

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta laaditaan toimintavuoden alussa jokaiselle ryhmälle ryhmäkohtainen suunnitelma. Ryhmäkohtaisen suunnitelman tavoitteena on toimia jatkuvan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen dokumenttina ryhmässä.

Ryhmäkohtaisten suunnitelmien pohja on yhteinen kaikissa Raaseporin kunnallisissa päiväkodeissa. Ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa huomioidaan jokaisen lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Ryhmän koko henkilökunta osallistuu suunnitelman tekemiseen, mutta vastuu sen laatimisesta on varhaiskasvatuksen opettajalla. Päiväkodinjohtaja hyväksyy toimintavuoden alussa ryhmäkohtaiset suunnitelmat ja vastaa siitä, että suunnitelmia arvioidaan. Suunnitelmia tulee arvioida ja päivittää jatkuvasti toimintavuoden aikana, kuitenkin vähintään kolme kertaa vuodessa, lokakuussa, maalikuussa ja toimintavuoden lopussa kesäkuussa. Suunnitelma päivitetään aina tarvittaessa ja henkilöstövaihdoksien yhteydessä. Kesäkuussa tehdään koko toimintavuoden arviointi, joka toimii perustana seuraavan toimintavuoden suunnitelmalle. Ryhmäkohtaisen suunnitelman

keskeisistä osista tehdään yhteenveto, joka annetaan lapsiryhmän vanhemmille.

1.1.2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle ja sen tulee perustua lapsen tarpeisiin ja lapsen etuun. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Henkilöstö laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä.

Raaseporissa laaditaan Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kahden kuukauden sisällä siitä, kun lapsi on aloittanut varhaiskasvatustoiminnassa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. On tärkeää, että lapsen huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta yhdistyvät Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Varhaiskasvatuksessa on käytössä kolmitasoisien tuen malli, jonka tavoitteena on havaita ja tarjota tasapuolisesti tukea sitä tarvitseville lapsille. Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa päiväkotitai perhepäivähoitopäivän aikana, lapselle laaditaan lääkehoitosuunnitelma osana Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Vieraskielinen lapsi saa tarvitessaan tukea suomen/ ruotsin kielen oppimiseen. Lapsen henkilökohtaiseen suunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimintatavat kielen oppimista tukevalle, pedagogiselle toiminnalle. Tukea suunniteltaessa ja arvioitaessa voi henkilöstö konsultoida Raaseporin varhaiskasvatuksen kieli- ja

kulttuuriopettajaa. Lapsen kielellisen tuen pedagogisen toiminnan tavoitteet ja menetelmät kirjataan lapsen henkilökohtaiseen suunnitelmaan

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin sisältyy eri vaiheita. Prosessiin osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Päiväkodeissa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Suunnitelman laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot. Pedagogista dokumentointia käytetään hyödyksi suunnitelmaa laadittaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Varhaiskasvatuksen opettaja käy suunnitelman laatimista ja arviointia koskevat keskustelut huoltajien kanssa.

Perhepäivähoidossa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa päivähoitonsuunnittelija.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä tai lapsen huoltajalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa huomio kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä. Varhaiskasvatustilain mukaan lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavilla henkilöillä ja tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin osallistuvilla henkilöillä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle ja tuottajalle sellaiset tiedot, jotka ovat varhaiskasvatuksen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömiä. Tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapsen edun mukaisen varhaiskasvatuksen toteutuminen. Tietojen saamista ja luovuttamista koskeva säännös koskee myös tilanteita, joissa lapsi siirtyy kunnan tai yksityisen palveluntuottajan järjestämästä varhaiskasvatuksesta toisen kunnan tai palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen tai joissa varhaiskasvatuksesta siirrytään esiopetukseen tai perusopetukseen.

A young child in a blue sweater is shown from the chest down, reaching into a field of blueberry bushes. The child's hand is positioned to pick a blueberry. The background is a soft-focus green field with a tree trunk visible. The text is overlaid in the center of the image.

2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

1. **EDISTÄÄ** jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia.
2. **TUKEA** lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.
3. **TOTEUTTAA** lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset.
4. **VARMISTAA** kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö.
5. **TURVATA** lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä.
6. **ANTAA** kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.
7. **TUNNISTAA** lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.
8. **KEHITTÄÄ** lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestäväan toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen.
9. **VARMISTAA** lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.
10. **TOIMIA YHDESSÄ** lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada tukea, riippumatta varhaiskasvatuksen järjestäjästä. Varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti, jolloin kaikilla lapsilla on oikeus osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.

Varhaiskasvatusta voidaan varhaiskasvatuslain mukaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Laissa säädetty lapsen oikeus varhaiskasvatukseen koskee päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaa varhaiskasvatusta. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Esiopetuksessa olevalla lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen lain oikeuttamalla tavalla.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeussopimus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista, sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Kaikkien lasten tulee voida osallistua varhaiskasvatukseen tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.

VARHAISKASVATUS PERUSTUU KÄSITYKSEEN LAPSUUDEN ITSEISARVOSTA.

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten **KASVUA IHMISYYTEEN**, jota kuvaa **pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan**. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itsen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Laki velvoittaa suojelemaan lasta kiusaamiselta, väkivallalta ja ahdistelulta.

LAPSELLA ON OIKEUS ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus saada riittävää ja oikea-aikaista tukea varhaiskasvatuksessa. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

VARHAISKASVATUS EDISTÄÄ suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten **yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta**. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

AMMATILLINEN, AVOIN JA KUNNIOITAVA suhtautuminen **monimuotoisiin perheisiin** ja perheiden erilaisiin kielisiin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidenteettä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄNÄ on ohjata lapsia **terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin**. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyyden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

2.1. Arvopohja

Lapsen paras on aina etusijalla, lapsella on oikeus voida hyvin, saada huolenpitoa ja suojaa. Hänen mielipiteensä tulee huomioida ja häntä tulee kohdella tasa-arvoisesti ja yhtäläisesti, eikä häntä saa syrjiä.

2.1.1. Lasten ja huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle

Raaseporilaisten lasten ja huoltajien arvoja on selvitelty eri tavoin. Syksyllä 2016 nuorempien lasten (0–3v) arvojen selville saamiseksi henkilökunta on havainnoinut lapsia viikon ajan päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Vanhempien lasten (3–6v) arvojen selville saamiseksi on pelattu pienryhmissä peliä (sovellus Folkhälsanin Dagens Fred -pelistä, lupa muutoksiin saatu Folkhälsanilta). Huoltajat ovat kertoneet arvoistaan heille suunnatussa kyselyssä keväällä 2022.

Henkilökunta arvioi varhaiskasvatussuunnitelmaa ja pohtii varhaiskasvatustyön arvopohjaa jatkuvasti esim. varhaiskasvatuksen opettajien pedatiimeissa sekä henkilökunnan kokouksissa.

Alla olevassa kuvassa näkyvät 0-3 vuotiaiden lasten arvot tulkintoina henkilökunnan havaintojen pohjalta:

Alla olevassa kuvassa näkyvät 3-6 vuotiaiden lasten tärkeiksi kokemat arvot toiminnalle varhaiskasvatuksessa:

Huoltajien arvot keväällä 2022:

HUOLTAJIEN TÄRKEIKSI KOKEMIA ARVOJA VARHAISKASVATUSTOIMINNALLE:

1. Hyvä ja turvallinen lapsuus
2. Oikeus ilmaista itseään, ajatuksiaan ja mielipiteitään
3. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisenaan
4. Oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioonotetuksi niin yksilönä, kuin yhteisönsä jäsenenä
5. Terveellisiä elämäntapoja suosiva tapa elää
6. Oikeus leikkiin
7. Avoin ja kunnioittava asennoituminen erilaisiin kieliin, kulttuureihin, näkemyksiin ja uskontoihin
8. Oikeus tunteiden ja ristiriitojen käsittelemiseen
9. Tasa-arvo
10. Oikeus kokeilla ja oppia uusia asioita
11. Oikeus huolenpitoon
12. Tunne-elämäntaidot
13. Oikeus hyvään opetukseen
14. Avoin ja kunnioittava suhtautuminen perheisiin
15. Elämän kunnioittaminen
16. Oikeus sosiaaliseen yhteisöllisyyteen
17. Tasa-arvoinen kohtelu
18. Kestävän elämäntavan kunnioittaminen
19. Oikeus kannustavaan palautteeseen
20. Oikeudenmukaisuuden ja rauhan tavoittelu

2.2. Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuri- ja taustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatustilanteiden lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

Varhaiskasvatus toiminnan lähtökohtana Raaseporissa on lapsen kunnioitus ja osallisuus. Jokaisella lapsella on päivittäin oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kohtaamalla jokainen lapsi arvostavasti ja sensitiivisesti luodaan henkilöstölle edellytykset oppia tuntemaan kukin lapsi yksilönä, seuraamaan lapsen kehitystä ja huomioimaan hänen aloitteitaan. Näin henkilöstö voi luoda suotuisat olosuhteet lasten oppimiselle ja mahdollisuuksille vuorovaikutukseen aikuisten ja muiden lasten kanssa. Työtapa Raaseporissa käytetään mm. omahoitajuutta ja työskentelyä tarkoituksenmukaisissa pienryhmissä.

Pienten lasten ryhmissä työskentelemme omahoitajamallin mukaisesti, mikä tarkoittaa, että jokainen ryhmän aikuinen kantaa ensisijaisen vastuun neljästä lapsesta. Lapsen omahoitaja huolehtii lapsen tutustumisesta päiväkotiin ja ryhmään, sekä luo lapselle mahdollisuuden solmia turvallisen vuorovaikutussuhteen päiväkodin yhteen aikuiseen. Kun lapsi on luonut luottavaisen suhteen omahoitajaan, omahoitaja tukee lasta vuorovaikutussuhteiden luomisessa myös muihin päiväkodin aikuisiin ja lapsiin.

Pienryhmätyöskentely on työmenetelmä jota käytetään kaikessa varhaiskasvatus toiminnassa Raaseporissa. Pienryhmätyöskentelyssä lapsiryhmä jaetaan päivän aikana pienempiin ryhmiin, 3–5-vuotiailla useimmiten enintään 7–8 lapsen ja 1–3-vuotiailla enintään 4 lapsen ryhmiin. Pienryhmät muodostetaan joustavasti lasten tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioiden ja ne voivat vaihdella riippuen toiminnasta. Perustelut ryhmäjakoihin ja jaon toteutumista kirjataan ja arvioidaan jatkuvasti ryhmäkohtaisessa suunnitelmassa.

2.3. Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. (Katso myös Raaseporin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaa 2016)

Osaamisalue	Varhaiskasvatus	Esikoulu	Luokat 1-2
Ajattelu ja oppiminen	Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Leikkisä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla ideoitaan ja tutkia maailmaa. Saa kokea iloa oppimisessa, mielikuvituksen käytössä ja luovuudessa. Saa kysyä ja kyseenalaistaa. Tulee tietoiseksi omasta oppimisestaan ja omista vahvuuksistaan. Saa vahvistusta omaan kykyihinsä. Saa kannustusta sinnikkyyteen. Harjoittelee sietämään epäonnistumisia.	Kehittää kykyään omaksua uutta tietoa ja ohjata omaa oppimistaan, uskaltaa kokeilla itselleen vaativia asioita, uskaltaa kysyä ja kyseenalaistaa. Kehittää muistia ja mielikuvitusta. Vahvistaa uskoa ja iloa omasta osaamisesta. Ajattelu ja oppimisen valmiudet kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten kanssa.	Oppii tekemään havaintoja, tiedostaa oppimaan oppimisen perusteet, rohkaistuu asettamaan kysymyksiä, saa ohjausta ilmaisemaan oman mielipiteensä.
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Harjoittaa taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kykyä reflektoida omia arvoja ja asenteita. Lapsi harjoittaa vuorovaikutustaitojaan, itseilmaisuaan ja muiden ymmärtämistä. Lapsen positiivista suhtautumista edistetään tutustumalla kielten moninaisuuteen, kulttuureihin ja katsomuksiin. Harjoittelee ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti ja tekemään yhteistyötä. Ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.	Harjoittaa kuuntelutaitoaan, erilaisten näkökulmien tunnistamista ja ymmärtämistä. Harjoittaa yhteistyökykyään ja kommunikaatiota, ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin käytöstapoihin. Saa tutustua lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen.	Omaksuu tietoa Suomen kulttuurisesta ja katsomuksellisesta perinteestä, ihmisoikeuksista ja muiden kulttuurien katsantokannoista, kehittyä arvostamaan erilaisia ihmisryhmiä ja kansoja, saa mahdollisuuksia pohtia erilaisia mielipiteitä ja moraalisia kysymyksiä, osoittaa empatiaa ja toimii eettisesti.
Itsensä huolehtiminen ja arjen taidot	Kannustetaan pitämään huolta itsestään ja tuetaan itsenäisyyden lisäämisessä, huolehtimaan terveydestään ja turvallisuudestaan, ohjataan kestävään elämäntapaan. Autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lapsen kanssa harjoitellaan omista tavaroista huolehtimista.	Oppii vastuunottoa itsestä ja toisista, tavaroistaan ja yhteisestä ympäristöstä tekemällä kestävään elämäntavan mukaisia valintoja, sekä suhtautuu myönteisesti tulevaisuuteen	Saa ohjausta ravinnon ja liikunnan merkityksestä terveydelle, oman toiminnan ja tekojen sekä niiden seurausten ymmärtäminen, tunnetaitojen kehittäminen, vaaratilanteiden tunnistaminen koulutiellä ja koulun pihaluueella ja miten välttää vaaratilanteita. Oppii arvostamaan ja noudattamaan koulun järjestys- ja viihtyvyyssääntöjä. Ymmärtää tekojen seuraukset.
Monilukutaito	Tuetaan tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia viestejä (kirjallisia, kielellisiä, audiovisuaalisia, digitaalisia). Annetaan mahdollisuus rikkaaseen tekstiympäristöön sekä lasten tuottamaan kulttuuriin ja lapsille soveltuviin kulttuuripalveluihin. Ohjataan käyttämään digitaalisia työkaluja vastuullisesti ja havainnoimaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arjessa.	Lasta kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä tai ilmaisumuotoja (kirjallisia, suullisia, audiovisuaalisia ja digitaalisia) alkavan lukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvallisuuden ja mediasaamisen puitteissa	Lyhyehköjen tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvan yhdistäminen tiedolliseksi kokonaisuudeksi eri oppiaineissa, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, lähiympäristön yksinkertaisten symbolien tunnistaminen.
Digitaalinen osaaminen	Edistetään lasten koulutuksellista tasa-arvoa vahvistamalla digitaalista osaamista. Tuetaan lasta tutkimaan ja havainnoimaan digitaalisiaation merkitystä arjessa sekä toimimaan digitaalisissa ympäristöissä vastuullisella ja turvallisella tavalla.	Lapsi saa tutustua erilaisiin digitaalisiin välineisiin, palveluihin, sovelluksiin sekä peleihin, jotka tukevat lapsen kommunikaatio-, oppimisen ja lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia. Lapsi saa harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna digitaalisia välineitä, mikä edistää lapsen luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoja.	Lyhyiden tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvien tiedon yhdistäminen, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, tavallisten symbolien tunnistaminen lähiympäristössä.
Osallistuminen ja vaikuttaminen	Tuetaan osallistumaan, vaikuttamaan ja tekemään omia aloitteita. Lapsen tulee saada olla osallinen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kehittää ymmärrystään yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä.	Saa olla osallinen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppii arvostamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Demokraattisen ja kestävä tulevaisuuden perusta luodaan.	Demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, käytännön toiminnan myötä syntyvä luonnon ja kaiken elollisen arvostaminen, arjen yksinkertaisten toimien oppiminen kestävä elämäntavan hengessä.

2.4. Toimintamuodot ja yhteistyö Raaseporissa

Kaikilla lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, lapsen päivähoitopaikka myönnetään ensisijaisesti huoltajien toiveiden mukaisesti.

Raaseporissa tarjotaan varhaiskasvatusta päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa suomen- ja ruotsinkielellä. Perhepäivähoitoa järjestetään perhepäivähoitajan kotona tai ryhmäperhepäiväkodissa. Näiden lisäksi järjestetään kielikylpyopetusta ruotsiksi ja suomeksi joissakin kaupungin päiväkodeista. Raaseporin varhaiskasvatuksessa työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettajia ja varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajia. Raaseporissa päiväkodit ovat avoinna klo 6.30 ja klo 17.15 välillä, aukioloaikoja voidaan jossakin määrin säädellä paikallisen tarpeen mukaan. Labyrintin ja Mäntykodon päiväkodeissa on pidennetty aukioloaika etukäteen ilmoitettujen tarpeiden mukaan klo 5.15–22.15 välisenä aikana. Tämän lisäksi tarjotaan vuoroaikoja öisin ja viikonloppuisin Rasebon päiväkodissa.

Subjekttiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ei koske pidennettyjä aukioloaikoja eikä vuorohoitoa, vaan sitä tarjotaan ainoastaan huoltajan/ huoltajien päätoimisesta opiskelusta tai työstä johtuvan säännöllisen vuorohoidon tarpeen mukaan. Vuorohoidon tarve ilmoitetaan kirjallisesti, tai sähköpostilla keskiviikkona 1,5 viikkoa ennen sen viikon maanantaita, johon vuorohoidon tarve sijoittuu. Lapsella tulee kuukaudessa olla viikonloppujen ja arkipyhien verran vapaapäiviä. Vuorohoitoa ei tarjota huoltajien vapaapäivinä, tai loma-aikoina.

Vuorohoitoa ja pidennettyjä aukioloaikoja ohjaa varhaiskasvatustalaki ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet koskevat myös näitä toimintamuotoja. Tämä vaatii joustavaa, lapsen yksilöllistä hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tukevaa toiminnan suunnittelua sekä perheen tarpeiden samanaikaista huomioimista. Vuorohoito ja pidennetyt hoitoajat vaativat henkilöstöltä erityistä osaamista ja joustavuutta, samoin kuin hyvää yhteistyötä kaikkien lapsen varhaiskasvatukseen osallistuvien kesken. Vuorohoidossa painotetaan erityisesti vanhempien ja henkilöstön välistä yhteistyötä. Lapsen tarvitsema tuki suunnitellaan yksilöllisesti toteutettavaksi myös vuorohoidossa. Lapsen esiopetus toteutetaan vuorohoidossa päiväryhmän esiopetussuunnitelman mukaisesti ja esikouluopettajan ohjeiden mukaan.

Eri toimintamuodoissa noudatetaan valtakunnallista ja paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa kasvatusta, opetusta ja hoiva muodostavat kokonaisuuden. Lähtökohdaksi on kokonaisnäkemys lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Näitä kolmea ulottuvuutta painotetaan eri tavoin riippuen lapsen iästä sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoista.

Päiväkodeissa tarjottava varhaiskasvatusta on varhaiskasvatuksen yleisin muoto. Toiminta päiväkodeissa tapahtuu ryhmissä, jotka Raaseporin useimmissa päiväkodeissa on jaettu lasten iän tai tuen tarpeen mukaan. 0–3-vuotiaiden ryhmissä on enintään 12 lasta, 3–6-vuotiaiden ryhmissä enintään 21 lasta. Päiväkodeissa työskentelevästä hoito- ja kasvatushenkilöstöstä 1.1.2030 alkaen vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

Varhaiskasvatuksen opettajalla on pedagoginen kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista tämän suunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksenopettaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa yhdessä muun moniammatillisen henkilökunnan kanssa. Moniammatillinen henkilökunta on laadukkaan varhaiskasvatuksen resurssi, jonka osaamista, vastuualueita, tehtäviä ja ammattirooleja tulee hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla.

Perhepäivähoito on varhaiskasvatusta pienessä ryhmässä. Kodissa tapahtuvaan perhepäivähoitoon osallistuu lähinnä 0–4-vuotiaita lapsia ja toiminnan painotus on hoidossa, kasvatusta ja opetuksen sisältyessä myös päivittäiseen toimintaan. Ryhmäperhepäiväkodin lapsiryhmässä on kahdeksan lasta kahden perhepäivähoitajan kanssa, vaihtoehtoisesti 12 lasta kolmen perhepäivähoitajan kanssa. Perhepäivähoitajat vastaavat ryhmiensä toiminnasta. Päivähoidonsuunnittelijat tukevat perhepäivähoitajia näiden suunnitellessa ja toteuttaessa tavoitteellista toimintaa.

2.4.2. Menettelytavat siirtymävaiheissa

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, vaihtaa päiväkodista toiseen tai perhepäivähoitosta päiväkotiin tai toisinpäin, järjestetään lapselle yhdessä vanhempien kanssa tutustumisjakso. Tutustumisjakson alussa henkilöstö tekee vanhempien kanssa suunnitelman/aikataulun siitä, kuinka tutustuminen järjestetään niin, että se vastaa lapsen tarpeita ja tekee aloituksesta lapselle turvallisen. Tutustumisjakson pituus vaihtelee mutta kestää yleensä pisimmillään kaksi viikkoa.

Kun lapsi vaihtaa päiväkodin sisällä ryhmää, järjestetään lapselle mahdollisuus tutustua uuteen ryhmään ennen sitä. Ennen ryhmän vaihtoa tulee henkilöstön keskustella lapsen kanssa tulevasta muutoksesta ja antaa hänelle mahdollisuus kertoa toiveistaan, mielipiteistään ja mahdollisista huolistaan.

Kun lapsi vaihtaa ryhmää päiväkodin sisällä, tai yhdestä kaupungin päiväkodista toiseen, tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, tai perhepäivähoidosta päiväkotiin tai toisinpäin, seuraa lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen mukana uuteen ryhmään.

Päiväkodin johtaja vastaa siitä, että uusi ryhmä saa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman. Ryhmää vaihdettaessa huoltajille tarjotaan mahdollisuutta siirtopalaveriin ja/tai uuteen aloituskeskusteluun. Tarpeen vaatiessa voidaan siirtopalaveri käydä myös henkilökunnan välillä, kuitenkin niin, että huoltajia on informoitu käsiteltävistä asioista tai tarjottu huoltajille mahdollisuus osallistua keskusteluun. Välitettävän tiedon tulee olla ainoastaan sellaista, joka lisää henkilökunnan mahdollisuuksia toimia lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi uudessa lapsiryhmässä.

2.4.3. Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisen yhteistyön tulee lähteä lapsen parhaasta. Neuvolan, lastensuojelun, kasvatusta- ja perheneuvolan ja muiden sosiaalipalveluiden kanssa tulee sopia yhteistyötavoista ja -periaatteista tilanteissa, joissa lapsen asioista käsitellään tai tilanteissa, jotka vaativat viranomaisten puuttumista. Moniammatillista yhteistyötä järjestetään ensi sijassa huoltajien myöntymyksellä.

Yhteistyössä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia määräyksiä (*katsotaan kappale 1.1.2.*). Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tulee varhaiskasvatusta järjestäjän pyynnöstä osallistua lapsen tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin jos hoidontarpeen arviointi sitä vaatii.

2.4.4. Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Päiväkodit tekevät yhteistyötä kunnan muiden tahojen, kuten kirjaston, kulttuuritoimiston, museon ja pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyössä voidaan lapsille järjestää erilaisia tapahtumia. Päiväkodit voivat myös tehdä lähialueella toimivien yhdistysten kanssa yhteistyötä.

Päiväkodit tekevät yhteistyötä evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa. Seurakunnan lapsityöntekijät vierailevat päiväkodeissa säännönmukaisesti muutaman kerran lukukaudessa. Sen lisäksi järjestetään käyntejä joulun- ja pääsiäiskirkkoon. Uskontokasvatusta tavoitteena on tarjota uskontokasvatusta niille perheille, jotka sitä toivovat, kun taas katsomuskasvatusta antaa varhaiskasvatusta henkilöstö ja se koskee kaikkia lapsia. Niille lapsille, jotka eivät osallistu uskontokasvatukseen tarjotaan tasavertaista, pedagogisesti suunniteltua toimintaa. Huoltajilta kysytään joka kerta erikseen kumpaan vaihtoehtoiseen toimintaan lapsi osallistuu.

Jos päiväkodilla on vanhempainyhdistys, voi se toimia erinomaisena linkkinä varhaiskasvatusta ja kotien välillä. Edistääkseen lasten hyvinvointia, vanhempien ja henkilöstön sekä vanhempien keskinäistä yhteistyötä voi vanhempainyhdistys tehdä aloitteita, osallistua toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

3.

TOIMINTAKULTTUURI

3. TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittäminen kuuluu jokaiselle varhaiskasvatuksen työntekijälle ja edellyttää kaikkien työyhteisön jäsenten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Varhaiskasvatustalaki velvoittaa, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä.

TOIMINTAKULTTUURIA MUOVAAVAT tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys vai ei. Henkilöstön tapa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Kaikkien työtapojen tulee tukea lasten inklusiota, kehitystä ja oppimista ja niiden käyttö on perusteltava pedagogisesti. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

ARVOPOHJAN JA OPPIMISKÄSITYKSEN TOTEUTUMISEN EDELLYTYKSENÄ on koko henkilöstön sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja tietoisuus toimintakulttuurin vaikutuksesta. Henkilöstön tulee luoda avoin ja toisia arvostava dialogi toimintakulttuurista sekä halu kehittää sitä ja kehittyä sen mukana. Toimintakulttuuri vaikuttaa ratkaisevasti varhaiskasvatuksen laatuun.

Toimintakulttuuriin vaikuttaa keskeisesti johtaminen. Varhaiskasvatuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen inklusion, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Hyvällä johtajuudella luodaan luottamuksellinen ja avoin vuorovaikutus, jossa kaikki ovat osallisia ja arvostavat toisiaan.

Pedagogisella johtajuudella luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle. Päiväkotien pedagogisesta johtamisesta vastaa päiväkodinjohtaja ja perhepäivähoidon, sekä ryhmäperhepäivähoidon pedagogisesta johtamisesta päivähoitonsuunnittelija.

Tarvittaessa laadukkaan toiminnan varmistamiseksi vastaa päiväkodinjohtaja pedagogisen puuttumiseen ja ohjauksen kehitetyn välineen käyttöön ottamisesta sekä osallistuu prosessiin. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa suunnitelman toimeenpanosta.

3.1. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

1. **Oppiva inklusiivinen yhteisö**
2. **Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö**
3. **Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo**
4. **Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa**
5. **Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus**

I. OPIVA YHTEISTYÖ

TOIMINTAKULTTUURIN YTIMENÄ

- Kunnioittava ja huomaavainen käytös.
- Lapset ja henkilöstö oppivat toisiltaan ja yhdessä.
- Erilaisille mielipiteille ja tunteille annetaan tilaa.
- Erehtyminen on sallittua.
- Omia vahvuuksia hyödynnetään.
- Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä.

TAVOITTEET JA ARVIOITAVAT ASIAT

- Henkilöstö järjestää lapsille mahdollisuuksia jakaa ajatuksiaan, tutkia ja kokeilla uudenlaisia toimintatapoja yhdessä henkilökunnan ja muiden lasten kanssa.
- Toimintaa dokumentoidaan ja arvioidaan jatkuvasti.

2. LEIKKIIN JA VUOROVAIKUTUKSEEN KANNUSTAVA YHTEISÖ

- Leikki saa näkyä ja kuulua.
- Tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle.
- Kannustetaan kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen.
- Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa.

TAVOITTEET JA ARVIOITAVAT ASIAT

- Henkilöstö kehittää yhdessä lasten ja huoltajien kanssa leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä sekä tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä.
- Henkilöstö auttaa lapsia leikkimään, sekä mahdollistaa leikin jatkumisen osallistamalla itse leikkiin, luomalla edellytykset sille ja havainnoimalla leikkiä.

3. OSALLISUUS, YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO

- Osallisuus alkaa lapsen ja lapsuuden kunnioittamisesta ja lasten sensitiivisestä kohtaamisesta.
- Kaiken toiminnan tulee edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa inklusion periaatteiden mukaisesti.
- Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan.
- Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyä.
- Kaikki saavat myönteisen kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta.
- Yhteisön jäsenet ovat tärkeitä, he tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina, mutta yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaisuutta.

- Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä.
- Kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen ja sukupuoleen liittyvistä asenteista keskustellaan.
- Tiedostetaan, että asenteet näkyvät ilmeissä, teoissa, menettelytavoissa, puheessa, kielenkäytössä ja lapsille välittyvissä toimintatavoissa.
- Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lasten itsetuntemusta ja itsetunnon kehitystä.

TAVOITTEET JA ARVIOITAVAT ASIAT

- Lapsille ja huoltajille järjestetään säännöllisesti tilaisuuksia keskustella ryhmän toiminnasta suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista.
- Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoisia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti.
- Henkilökunta toimii niin että lasten itsetuntemus ja itsetunto kehittyvät myönteisesti.

4. HYVINVOINTI, TURVALLISUUS JA KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA

- Terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja arvostetaan.
- Liikutaan sisällä ja ulkona ja vältetään pitkäkestoista istumista.
- Annetaan mahdollisuus lepoon.
- Tarjotaan monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa.
- Mahdollisuus toimia kiireettömässä ympäristössä.
- Luodaan selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne.
- Pidetään huolta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.
- Kiusaaminen tunnistetaan, sitä ennaltaehkäistään suunnitelmallisesti ja siihen puututaan (*katso Raaseporin varhaiskasvatuksen suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi*).
- Varhaiskasvatuslain §10 mukaisesti lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. Henkilökunnan tulee tunnistaa, toimia systemaattisesti ja ennaltaehkäisevästi ja puuttua välittömästi ristiriitilanteisiin.
- Opetellaan ratkaisemaan ristiriitoja.
- Ehkäistään ja seurataan suunnitelmallisesti tapaturmia, edistetään turvallisuuskasvatusta.
- Huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntapa, arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön.
- Edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä.

Jatkuu seuraavalla sivulla

TAVOITTEET JA ARVIOITAVAT ASIAT

- Jokaisessa yksikössä laaditaan liikkunnalle oma vuosikello.
- Jokaisessa yksikössä työskennellään ympäri vuoden ”Dagisfred” – ”Päiväkoti rauha”-ohjelman periaatteiden mukaisesti.
- Henkilökunta ymmärtää keskeisen roolinsa lasten sosiaalisten ja emotionaalisten valmiuksien harjoittelemisessa sekä toimii sen mukaisesti kaikissa vuorovaikutustilanteissa.
- Jokaisessa ryhmässä laaditaan yhdessä lasten kanssa ryhmän kestävän kehityksen suunnitelma osana ryhmän suunnitelmaa (ryhmävasu).

5. MONINAINEN KULTTUURIPERINTÖ JA KIELITIETOISUUS

- Moninainen kulttuuriperintö nähdään voimavarana, sitä hyödynnetään ja arvostetaan.
- Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus.

- Henkilökunnalta edellytetään tiedonhakuja muista kulttuureista ja katsomuksista ja taitoa nähdä asioita monesta näkökulmasta sekä taitoa asettua toisen asemaan.
- Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa.
- Lapsia kannustetaan käyttämään kieltä monipuolisesti ja vaihtelevissa tilanteissa.

TAVOITTEET JA ARVIOITAVAT ASIAT

- Raaseporin kaupungissa kaksikielisyys nähdään voimavarana ja jokaisessa varhaiskasvatuksen yksikössä, sekä ryhmässä on elementtejä toisesta kotimaisesta kielestä.
- Oman ryhmän ja ympäristön kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen moninaisuus huomioidaan toiminnassa.
- Henkilöstö tiedostaa olevansa kielellisenä mallina ja kiinnittää huomiota.

3.2. Laadukas toimintakulttuuri Raaseporin varhaiskasvatuksessa

Hyvin toimiva ja avoin vuorovaikutus kaikilla tasoilla on ratkaisevaa toimintakulttuurin kehittämiseksi. Se edistää lasten, huoltajien ja henkilökunnan hyvinvointia. Johtajille, henkilökunnalle ja huoltajille tulee varata tarpeeksi aikaa ja mahdollisuuksia erilaisille keskustelutilaisuuksille, joissa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria jatkuvasti kehitetään ja arvioidaan.

Johtaja edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun. Lisäksi johtaja rohkaisee työyhteisöä säännöllisesti kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria. Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännössä. Johtaja vastaa siitä, että yhteisiä työkäytäntöjä tehdään näkyväksi ja että niitä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti. Lapset ja huoltajat ovat mukana toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnissa.

Toimintakulttuurin kehittämiseksi päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa tulee järjestää riittävästi mahdollisuuksia henkilöstökokouksiin, tiimipalaveriin, pedagogisiin tapaamisiin, koulutukseen ja vanhempainiltoihin. Toiminnan kehittämiseksi johtaja suunnittelee ja johtaa yksikön opettajista koostuvaa pedatiimiä 1–2 kertaa kuukaudessa. Ryhmäkohtainen suunnitelma toimii yhtenä työkaluna toimintakulttuurin jatkuvassa arvioinnissa ja kehittämiseksi. Suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti, mutta vähintään kahdesti toimintavuoden aikana, sekä aina, kun ryhmään tulee uutta henkilökuntaa.

Pedagogisen ilmapiirin tunnistaa henkilökunnasta, jotka ymmärtävät, kuulevat, havainnoivat ja vastaavat lapsen tunteisiin ja kokemuksiin. Henkilökunnan lämpö ja kyky vastata lapsen aloitteisiin ovat ratkaisevia tekijöitä lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi varhaiskasvatuksessa.

Pedagoginen puuttuminen ja ohjaus

Pedagogisen puuttumisen - ja ohjauksen mallia käytetään tilanteissa joissa jollakin osapuolella: henkilökunnalla, erityisopettajalla/kieli- ja kulttuuriopettajalla tai päiväkodinjohtajalla on huoli lapsiryhmän toiminnasta. Ryhmän tuen tarve kartoitetaan ja dokumentoidaan. Tehdään suunnitelma toiminnan kehittämiseksi ja laaditaan arviointi. Puuttumisen ja ohjauksen tavoitteena on auttaa työyhteisöä kehittämään pedagogista toimintaa vastaamaan Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita ja lasten kasvua, kehitystä ja oppimisen tukemista. Suunnitelma tehdään kirjallisena ja sitä arvioidaan säännöllisesti. Päiväkodinjohtaja vastaa prosessista ja ohjauksen seurannasta, varhaiskasvatuksen opettaja vastaa suunnitelman toteutumisesta.

3.3. Monipuoliset oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen inklusiivinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristö käsite sisältää varhaiskasvatuksessa mm. fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja että ne tukevat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten että oppimisen taitojen kehittymistä. Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa. Niiden tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua, sekä ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen samoin kuin taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan.

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä.

Lasten omien laitteiden, lelujen ja välineiden käytöstä sovitaan yhdessä huoltajien kanssa. Pääperiaate on, että huomioimme lapsen osallisuuden ja päätäntävällän omia tavaroitaan koskien, eli mikäli lapsi haluaa/tarvitsee käyttää omia lelujaan ja välineitään päivän mittaan, se hänelle sallitaan. Käytännössä siis emme enää pidä erikseen lelupäiviä ym. lapsia ja perheitä eriarvoistavia toimintamalleja käytössä. Aikuiset eivät myöskään arvota leluja, esim. mikä sopii unikaveriksi ja mikä ei, vaan lapsi päättää näistä itse.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sekä fyysiset ja virtuaaliset vierailut esim. kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastuttavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.

3.4. Lähiympäristöt Raaseporissa

Varhaiskasvatustoiminnan lähtökohtana on ensisijaisesti lasten lähiympäristö. Raaseporissa on rikas, kaunis ja vaihteleva luonto merineen, järvineen ja metsineen. Kaupungin eri taajamissa on mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuurikohteisiin kuten esim. Raaseporin linnaan, Fiskarin ja Pinjaisten ruukkeihin. Raasepori on alueellisesti laaja erilaisine paikallisine lähiympäristöineen. Tästä johtuen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt vaihtelevat. Ympäristön lähiluonnon tulee olla luonnollinen osa lasten arkea ja oppimisympäristöä. Sitä, millä tavoin ulkona ja sisällä olevia oppimisympäristöjä hyödynnetään mielekkäällä tavalla tukemaan lapsen oppimista ja osallisuutta, suunnitellaan ja arvioidaan ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa.

ALOITUSKESKUSTELU

- Käydään aina ennen kuin lapsi aloittaa.
- Lomake täytetään huoltajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta.
- Maahanmuuttajaperheille oma, laajennettu lomake/ tulkki tarvittaessa.
- Kotikäynti voidaan tehdä.

TUTUSTUMISJAKSO

- Jakso kestää vähintään viikon.
- Tutustutaan pedagogisiin ja ympäristöön.
- Tutustutaan muihin lapsiin.
- Jakson lopulla tutustutaan ruokailuun ja lepoon.

LAPSEN SUUNNITELMA

- Lapsen vahvuudet, tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sekä mahdolliset tukitarpeet ja tukitoimet.
- Täytetään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lapsi on aloittanut päivähoiton.
- Arvioidaan vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin.

KASVATUSYHTEISTYÖ

- aloituskeskustelu
- päivittäinen vuorovaikutus
- jatkuva keskustelu lapsen suunnitelmasta
- mahdollisen huolen puheeksi ottaminen
- Pedanet – sähköinen ympäristö yhteistyölle
- siirtopalaverit
- yhteiset juhlat
- huolen puheeksi ottaminen

3.5. Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Raaseporin varhaiskasvatuksessa vaalitaan ajatusta terveellisestä ja kestävästä elämäntavasta. On tärkeää vahvistaa lasten luontosuhdetta, opettaa heitä käyttäytymään vastuullisesti luonnossa ja ohjata heitä omaksuma an asteittain kestävä elämäntapa. Tätä toteutetaan arjessa esimerkiksi kierrättämällä, lajittelemalla jätteet, korjaamalla rikkimenneitä esineitä, valmistamalla ruokaa ym. Jokaisessa ryhmässä laaditaan yhdessä lasten kanssa ryhmän kestävä kehityksen suunnitelma.

3.6. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Raaseporin varhaiskasvatuksessa

Lapsen ja perheen parhaaksi tehtävällä yhteistyöllä huoltajien kanssa on tärkeä merkitys Raaseporissa. Yhteistyö alkaa heti kun perhe hakee varhaiskasvatuspaikkaa. Perheellä on oikeus saada neuvontaa ja ohjausta koskien eri palvelumuotoja. Kaupungin kotisivuilta löytyy tietoa eri palvelumuodoista ja palveluyksiköistä. Perheelle tarjotaan mahdollisuus aloituskeskusteluun, jossa heidän toiveensa ja tarpeensa ovat vuorovaikutuksen keskiössä. Aloituskeskustelun tavoitteena on luoda pohja jatkuvalla yhteistyölle, joka rakentuu luottamukselle ja molemminpuoliselle arvostukselle. Alotuskeskustelu käydään joko perheen kotona tai varhaiskasvatustyksikössä.

Ennen päivähoiton aloitusta jokaisella lapsella on mahdollisuus tutustumisjaksoon. Tällä taataan yksittäiselle lapselle niin turvallinen ja hyvä päivähoiton aloitus kuin mahdollista. Tutustumisjakson aikana huoltajat ovat mukana päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Tavoitteena on, että lapsi tutustuu päivähoitopaikkaansa omassa tahdissa. Kun lapsi on aloittanut päivähoiton, ovat päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa tärkeä osa yhteistyötä.

Yhteistyö huoltajien kanssa korostuu laadittaessa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Silloin keskustellaan lapsen vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja mahdollisista tuen tarpeista. Raaseporin varhaiskasvatus toiminta noudattaa kasvatusyhteistyömallia. Sen mukaan pedagogit tietoisesti osallistavat huoltajat tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Pedagogit ovat aktiivisia ja aloitteellisia huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. **Kasvatusyhteistyö edellyttää kuuntelua, dialogia, arvostusta ja molemminpuolista luottamusta.**

Raaseporin koko varhaiskasvatuksen vakinainen henkilökunta koulutetaan kasvatusyhteistyön osajiksi.

Yhteistyölle on merkityksellistä päivittäinen kohtaaminen huoltajien kanssa. On tärkeää, että henkilöstö kuulee ja on avoin ja rehellinen vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa, sekä pyrkii mahdollisuuksien mukaan huomioimaan huoltajien erilaiset aloitteet toiminnan kehittämiseksi. Huoltajia kannustetaan osallistumaan myös eri nivelvaiheissa tapahtuviin siirtopalaveriin, esim. lapsen siirtyessä perhepäivähoitosta päiväkotiin, lapsen ryhmän vaihtuessa, sekä esikouluun ja kouluun siirryttäessä.

Huoltajille järjestetään vähintään kerran vuodessa, yleensä syksyllä vanhempainkokous, jossa esitellään varhaiskasvatuksen tavoitteet ja ryhmäkohtainen suunnitelma.

Huoltajille annetaan mahdollisuus yhdessä henkilökunnan kanssa arvioida ja osallistua varhaiskasvatus toiminnan kehittämiseen. Vanhempainkeskustelut järjestetään lapsen henkilökohtaista suunnitelmaa laadittaessa, sitä seurattaessa ja arvioitaessa. Pedanettiä käytetään informaatiokanavana päiväkodin ja huoltajien välillä, sekä yhtenä pedagogisen dokumentoinnin välineenä.

A high-angle photograph of several children gathered around a wooden table outdoors. They are using microscopes. One child in a teal shirt is looking into a silver microscope. Another child in a purple shirt is pointing at the base of the same microscope. A third child in a white shirt is looking at a white microscope. A fourth child in a blue shirt is standing nearby. The scene is set on a wooden deck or table with green grass in the background.

4. PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

4. PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys:

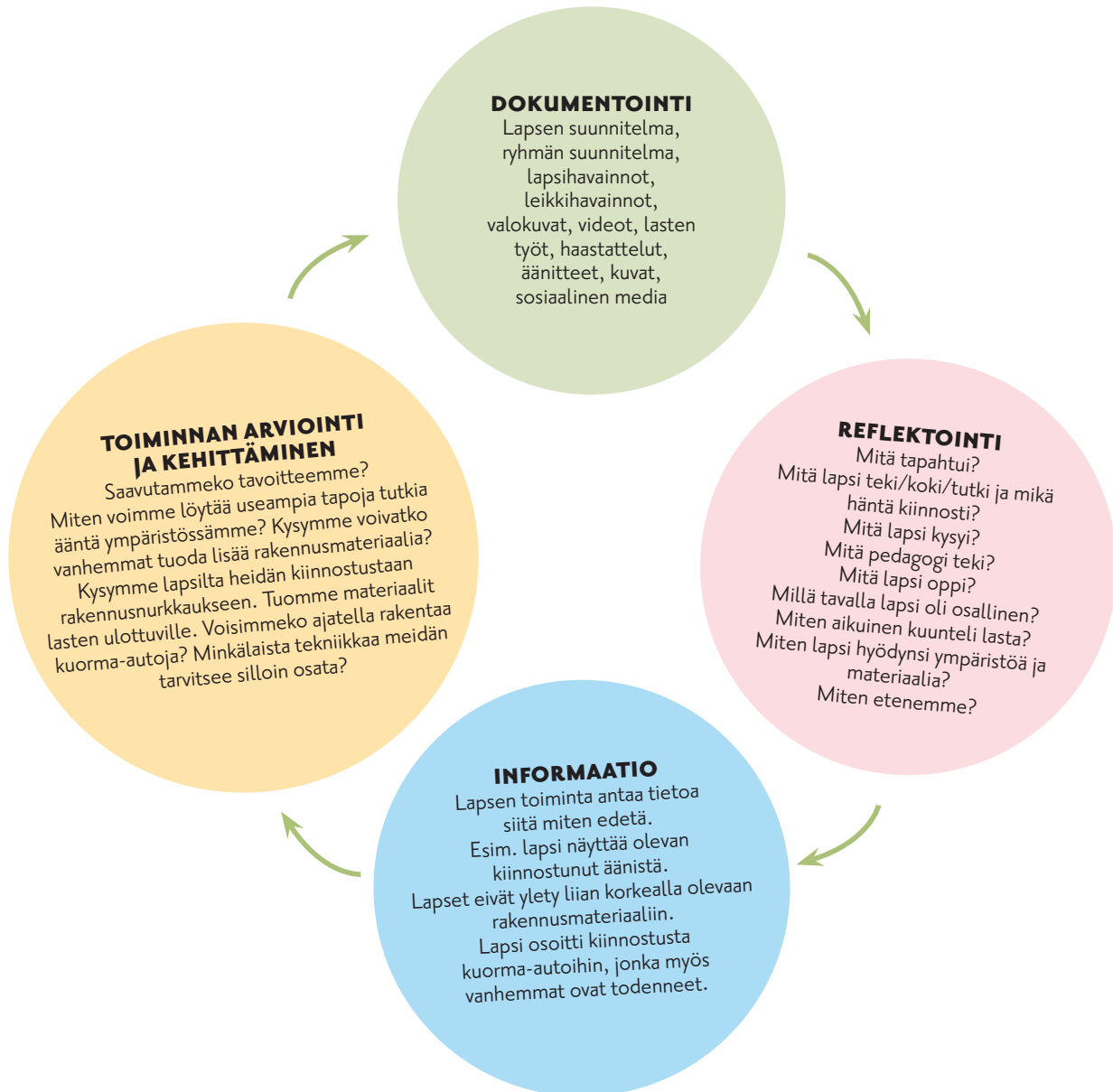
Tavoitteellisen ja inklusiivisen toiminnan perustan luovat arvoperusta, oppimiskäsitys, niihin pohjautuva toimintakulttuuri sekä monipuoliset oppimisympäristöt, yhteistyö ja työtavat. Lasten mielenkiinnonkohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lähtökohtana ovat myös oppimisen alueet.

4.1. Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta, lapsen kiinnostuksen kohteista ja oppimisprosesseista. Pedagoginen dokumentointi tekee toiminnan näkyväksi ja mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen.

Pedagoginen dokumentointi toteutuu seuraavissa muodoissa; lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, ryhmäkohtainen suunnitelma, lapsen työt, lapsihavainnot, leikkihavainnot, valokuvat, filmit, äänitteet ym. Dokumentoinnista tulee pedagogista ja se on toiminnan näkyväksi tekevä ja sitä kehittävä työkalu, silloin kun pedagogit reflektivat, tulkitsevat ja käyttävät sitä kehittääkseen varhaiskasvatustoimintaa.

Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on toteuttaa varhaiskasvatustoimintaa lapsilähtöisesti. Se informaatio ja ymmärrys, mitä dokumentointi tuottaa, tulee hyödyntää niin että lasten kiinnostuksen kohteet ja tarpeet huomioidaan esim. työtavoissa, oppimisympäristöissä, toiminnan tavoitteissa, menetelmissä ja sisällössä. Pedagogista dokumentointia käytetään varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseksi.

4.2. Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esim. lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään toiminnassa. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opetteluun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työkenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy mm. taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Lasten aloitteet voivat olla kehollisia ja sanattomia. Pienempien lasten aloitteet ovat usein kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista.

Lapset ottavat osaa työtapojen suunnitteluun ja valintaan omien edellytystensä mukaisesti. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan sekä kokeilla erilaisia työtapoja. Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia. Monipuoliset työtavat edellyttävät monipuolisia oppimisympäristöjä. Työtapojen käytössä hyödynnetään henkilöstön ja lasten osaamista sekä kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja. Leikki läpäisee kaiken toiminnan ja lapselle leikin merkitys syntyy leikistä itsestään.

4.3. Leikki

Leikkiin kannustava toimintakulttuuri vahvistaa leikinmerkitystä lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Leikillä on Raaseporin varhaiskasvatustoiminnassa keskeinen asema. Jokaisella lapsella on omien edellytystensä ja kykynsä pohjalta oikeus leikkiä ja osallistua yhteiseen leikkiin. Henkilöstöllä on tietoisuus leikin merkityksestä ja se luo edellytykset jokaiselle lapselle itseohjautuvaan ja ohjattuun leikkiin. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittäessä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää esim. draamaa, improvisaatiota ja satuja.

Henkilöstön tulee inklusiivisten periaatteiden mukaisesti suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä. Henkilöstön tulee havainnoida ja dokumentoida lasten leikkiä. Leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan. Lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa henkilöstöä ymmärtämään lasten leikkejä. Myös erilaiset pelit ja digitaaliset välineet tarjoavat niihin monenlaisia mahdollisuuksia.

Henkilöstöltä edellytetään herkkyyttä ja ammattitaitoa sekä sukupuolensensitiivisyyttä havaita lasten leikkialoitteita ja vastata niihin sopivalla tavalla. Sanalliseen viestintään ja ohjeistukseen tulee kiinnittää huomiota, jotta aikuinen ei toiminnallaan rajaa leikin mahdollisuuksia. Omat käsitykset sukupuolirooleista ja stereotyyppioista on tiedostettava. Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaloille.

Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa sekä

sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa. Leikki on mukana kaikkialla arjessa, yksinään tai yhdistettynä muuhun toimintaan.

Mahdollisuuksia leikkiin, leikkiympäristöjä ja välineitä sekä materiaalien saatavuutta arvioidaan ja kehitetään yhdessä lasten ja huoltajien kanssa. Lasten edellytyksiä leikkiin ja mahdollisia esteitä huomioidaan ja arvioidaan jatkuvasti mm. lasten henkilökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa ja ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa. Henkilöstö keskustelee leikin merkityksestä ja lasten leikkeihin liittyvistä havainnoista huoltajien kanssa. Tällä tavoin voidaan edistää leikkien jatkumista kotona tai varhaiskasvatuksessa.

4.4. Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja ehytetyn pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti. Oppimisen alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi:

1. Kielten rikas maailma
2. Ilmaisun monet muodot
3. Minä ja meidän yhteisömme
4. Tutkin ja toimin ympäristössäni
5. Kasvan, liikun ja kehityn

Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esim. leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Henkilöstön vastuulla on löytää keinot saada lapsen toiveet, ajatukset ja mielenkiinnonkohteet selville ja huomioida niitä toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Tapa, jolla oppimisen alueen tavoitteita käsitellään, vaihtelee valittujen aihepiirien, tilanteiden ja lasten oppimisen mukaan. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista.

4.4.1. Kielten rikas maailma

Raaseporin kaksikielisyyttä pidetään alueen voimavarana jota ylläpidetään ja kehitetään jokaisessa päiväkotiryhmässä.

**I. KIELTEN RIKAS
MAAILMA**
**Varhaiskasvatuksen
tehtävä on vahvistaa
lasten kielellisten
taitojen ja valmiuksien
sekä kielellisten
identiteettien
kehittymistä.
Varhaiskasvatuksessa
vahvistetaan lasten
uteliaisuutta
ja kiinnostusta
kieliin, teksteihin ja
kulttuureihin.**

Yleiset tavoitteet:

- Tukea lapsen vuorovaikutustaitoja, joiden lähtökohtana on lapsen kehitys, valmiudet ja taidot.
- Tukea lapsen kielen ymmärtämisen taitoja.
- Tukea lapsen puheen tuottamisen taitoja.
- Vahvistaa lapsen kielen käyttötaitoja eri tilanteissa.
- Tukea lapsen kielellistä muistia ja sanavarantoa.
- Lisätä lapsen kielitietoisuutta.
- Lisätä lapsen kiinnostusta puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

SISÄLTÖ JA MENETELMÄT/ARVIOITAVAT ASIAT:

Henkilöstö

- Kohtaa lapsen sensitiivisesti sanallisessa ja sanattomassa viestinnässä.
- Sanoittaa johdonmukaisesti päivittäistä toimintaa (esim. tunteet, esineet, toiminnat).
- Tarjoaa monipuolisia kielellisiä malleja, käyttää kieltä kuvailevasti ja tarkasti
- Houkuttelee, kannustaa sekä antaa aikaa ja rauhaa lapsen kerronnalle, selittämislle ja keskustelulle.
- Jakaa lapsen kiinnostuksen kohteet ja kokemukset, kuuntelee aktiivisesti, vahvistaa ja rikastuttaa kielellisesti sitä, mitä lapsi sanoo.
- Luo mahdollisuuksia ja rutiineja, jotka houkuttelevat vuorovaikutukseen ja tarinointiin pienissä ryhmissä.
- Dokumentoi lapsen tuotoksia (kerrontaa, kommunikointia mm.).
- Tutustuttaa lasten kirjallisuuteen, satuihin, loruihin ja laululeikkeihin.
- Lukee lapselle ääneen ja hyödyntää kirjoja pedagogisesti, kielitietoisesti ja tavoitteellisesti.
- Tutustuttaa lapsen erilaisiin visuaalisiin, auditiivisiin ja audiovisuaalisiin viesteihin ja teksteihin.
- Kehittää lapsen kykyä erottaa puhuttua ja kirjoitettua kieltä.
- Rohkaisee kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti.
- Käyttää kuvia, esineitä ja viittomia kommunikoimisen tukena ja kannustaa myös lasta kommunikoimaan eri tavoin.
- Kiinnittää huomion ja rikastuttaa kielellistä oppimisympäristöä (erilaisin järjestelyin vaikuttaa ryhmän äänimaailmaan, kuvakirjat houkuttelevasti lasten saatavilla, rauhallisia lukunurkkauksia, keskusteluun houkuttelevia kuvia ja valokuvia esillä, kirjoitettua tekstiä, sanoja ja kirjaimia lapsen tasolla esillä).

4.4.2. Ilmaisun monet muodot

Raaseporissa on monipuolinen kunnan, järjestöjen ja yhdistysten ylläpitämä taide- ja kulttuuritarjonta, jota yhteistyötä tehden hyödynnetään varhaiskasvatustoiminnassa esim. yhteistyö kirjaston kanssa kulttuuripolun tiimoilta.

<p>2. ILMAISUN MONET MUODOT</p> <p>Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteen aloihin ja kulttuuriperintöön.</p> 	<p>Yleiset tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vahvistetaan lapsen myönteistä minäkuvaa.• Annetaan tilaa lapsen luovuudelle• Nähdään ja koetaan taidetta monipuolisesti.• Vahvistetaan lapsen valmiuksia ilmaista itseään monipuolisesti.• Annetaan lapselle musiikillisia kokemuksia, vahvistetaan kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin.• Kehitetään lapsen suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön.	<p>SISÄLTÖ JA MENETELMÄT/ ARVIOITAVAT ASIAT:</p> <p>Henkilöstö</p> <ul style="list-style-type: none">• Innostaa lapsia käyttämään kaikkia aisteja.• Tukee lapsia ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan taiteen eri keinoin.• Hyödyntää lähiympäristön kulttuuritarjontaa• Tutustuttaa lapsen monipuolisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin.• Luo esteettisiä ja innostavia oppimisympäristöjä• Rohkaisee tutkimaan ja luovaan ongelmanratkaisuun• Rohkaisee musiikkiesityksiin.• Yhdessä lasten kanssa kuuntelee, kokee ja luo musiikkia, esim. laulaen, soittaen, musiikin mukaan liikkuen, rytmejä kuunnellen.• Yhdessä lasten kanssa tutkii, luo ja analysoi kuvia ja veistoksia, esim. ohjaten erilaisten tekniikoiden ja niiden eri yhdistelmien käyttöön, maalaten, piirtäen, rakentaen ja muovailen.• Yhdessä lasten kanssa tarkastelee taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä, luontoa, rakennuksia.• Tutustuttaa käsityö perinteisiin esim. rakentelun, ompelun ja nikkaroinnin avulla.• Tutustuttaa lasten kirjallisuuteen, sanataiteeseen, teatteriin, draamaan, tanssiin, leikkiin.• Yhdessä lasten kanssa luo mediaesityksiä.
--	---	--

4.4.3. Minä ja meidän yhteisömme

Raaseporilaiset lapset kasvavat hyvin erilaisilla alueilla maaseudun kyläyhteistyöstä kaupungin keskustamaisiin yhteisöihin. Lapsen lähiyhteisö on se alue, jolla varhaiskasvatuksessa pääasiassa toimitaan aktiivisesti toimintaan osallistuen ja näin oman yhteisönsä jäseneksi kasvaen. Tätä kautta ymmärrys maailman monimuotoisuutta kohtaan kasvaa.

<p>3. MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME</p> <p>Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista.</p> 	<p>Yleiset tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Tuetaan lapsen kykyä eettiseen ajatteluun• Edistetään keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan• Suunnataan lapsen mielenkiinto historiallisiin asioihin ja tapahtumiin• Opitaan ymmärtämään että ihmiset ovat erilaisia mutta yhtä arvokkaita• Kehitetään lapsen lähde- ja mediakriittisyyttä• Tuetaan lapsen mediakasvatusta	<p>SISÄLTÖ JA MENETELMÄT/ ARVIOITAVAT ASIAT:</p> <p>Henkilöstö</p> <ul style="list-style-type: none">• Tukee lapsen eettisen ajattelun taitojen kehittymistä pohtimalla hänen kanssaan eri tilanteissa esiintyviä eettisiä kysymyksiä, esim. ystävyyttä, oikean ja väärän erottamista, oikeudenmukaisuutta päivittäisissä tilanteissa.• Luo yhdessä ryhmän lasten kanssa yhteiset säännöt ryhmälle.• Tutustuttaa lapset lapsiryhmässä läsnä oleviin katsomuksiin ja perinteisiin.• Johdattaa lapset keskustelemaan ja tutkimaan lähiympäristön moninaisuutta, esim. vieraiden, vierailujen, tapahtumien kautta.• Yhdessä lasten kanssa suunnittelee ja viettää vuodenaika- ja muita juhlia.• Yhteistyössä huoltajien ja isovanhempien kanssa tutustuttaa lapset omaan ja perheen historiaan.• Tutustuttaa eri medioihin sekä antaa mahdollisuuksia että rohkaisee kokeilemaan median tuottamista, esim. sadut, musiikki, kuvataide, leikki, draama.
--	--	---

4.4.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

Raaseporissa kasvatetaan lapsia vastuullisiksi toimijoiksi luonnossa ja ympäristössä pienten tekojen kautta. Jokainen ryhmä laatii oman kestävän kehityksen suunnitelmansa. Kiinnostusta matemaattiseen ja luonnontieteelliseen ongelmanratkaisuun arjessa herätellään jo alle kolmevuotiaiden ryhmissä.

4. TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä ympäristö- ja teknologiakasvatusta.

Yleiset tavoitteet:

- Tuetaan lapsen matemaattisen ajattelun kehittymistä, esim. lukukäsite, ajan ja paikan määrittäminen.
- Vahvistetaan positiivista asennetta matematiikkaan.
- Vahvistetaan lapsen luontosuhdetta, vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjataan häntä kohti kestävää elämäntapaa.
- Herätetään lapsen ymmärrys siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaamaa.

SISÄLTÖ JA MENETELMÄT/ ARVIOITAVAT ASIAT:

Henkilöstö

- Tutustuttaa matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä, esim. luokittelemalla, vertailemalla, asettamalla järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytämällä ja tuottamalla säännönmukaisuuksia.
- Tukee lukujonotaitojen kehittymistä lorujen ja riimien avulla.
- Järjestää tilaisuuksia ja kannustaa lasta kokeilemaan mittaamista ja harjoittelemaan sijainti- ja suhdekäsitteitä, esim. liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla.
- Vahvistaa lapsen geometrista ajattelua rakentelemalla, askartelemalla, muovaillemalla.
- Avaa lapselle aikakäsitettä vuorokauden- ja vuodenaikojen yhdessä havainnoimalla.
- Ohjaa lasta kiinnittämään huomiota matematiikkaan päivittäisissä tilanteissa ja oppimisympäristöissä.
- Kannustaa ongelmanratkaisuun.
- Yhdessä lasten kanssa oppii ympäristössä, ympäristöstä sekä toimitaan ympäristön puolesta retkillä, keskustellen, tutkimalla luonnon ilmiöitä, tunnistamalla kasvi- ja eläinlajeja.
- Ohjaa havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja rakentelemalla ja kokeilemalla.
- Tutustuttaa tietoteknologisiin laitteisiin ja niiden toimintaan.
- Vahvistaa lapsen suhdetta luontoon ja rakennettuun ympäristöön.
- Kannustaa lasta tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan.
- Edistää kestävään elämäntapaan kasvamista ja ohjaa kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin ympäristössä.

4.4.5. Kasvan, liikun ja kehityn

Raaseporissa kiinnitetään erityisesti huomiota lasten liikuntasuosituksen toteutumiseen. Päiväkodissa laaditaan liikunnalle vuosisuunnitelma ja valitaan liikuntavastaava, jonka tehtävä on seurata vuosisuunnitelman toteutumista ja kehittää yhdessä muiden kanssa liikuntatoimintaa esim. tehden ehdotuksia hankinnoiksi sekä toimien yhteistyössä kaupungin liikuntatoimen kanssa.

<p>5. KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhdessä huoltajien kanssa luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle.</p> 	<p>Yleiset tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Innostetaan lasta liikkumaan monipuolisesti kaikkina vuodenaikoina hyödyntäen eri vuodenajoille ominaisia tapoja liikkua.• Säännöllinen, lapsilähtöinen, monipuolinen ja tavoitteellinen liikunta – iloitaan liikkumisesta.• Yhteistyössä huoltajien kanssa kannustetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla.• Suhtaudutaan myönteisesti ruokaan ja syömiseen sekä monipuolisiin ja terveellisiin ruokatottumuksiin.• Tuetaan lapsen suhtautumista terveelliseen elämäntapaan.• Tuetaan lapsen valmiuksia terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa.• Kehitetään lapsen karkeamotorisia valmiuksia, kehontuntemusta ja – hallintaa, tietoisuutta omasta terveydestä ja turvallisuudesta.	<p>SISÄLTÖ JA MENETELMÄT/ ARVIOITAVAT ASIAT:</p> <p>Henkilöstö</p> <ul style="list-style-type: none">• Mahdollistaa ulkoilun kaikkina vuodenaikoina, opettaa ja kannustaa lapsia perinteisiin pihaleikkeihin.• Mahdollistaa päivittäisen omaehtoisen liikkumisen sisällä ja ulkona.• Takaa säännöllisen, lapsilähtöisen, monipuolisen ja tavoitteellisen liikuntakasvatuksen, esim. liikkumis- ja tasapainotaitoja, satu- ja musiikkiliikuntaa.• Huomioi liikuntavälineiden turvallisuuden.• Huolehtii, että liikuntavälineet ovat lasten käytettävissä.• Järjestää retkiä ja mahdollisuuksia liikkua erilaisissa tiloissa ja vaihtelevissa maastoissa.• Toteuttaa ruokakasvatusta varhaiskasvatuksen kansallisten ruokailusuositusten mukaisesti (<i>Iloa ja terveyttä ruuasta</i>, 2017).• Tukee lapsen valmiuksia huolehtia henkilökohtaisesta hygieniasta.• Keskustelee lasten kanssa unen ja levon merkityksestä.• Opettaa ja ohjaa turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa.• Opettaa ja ohjaa lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja• Opettaa ja ohjaa pyytämään ja hakemaan apua• Opettaa ja ohjaa tunnistamaan omat, henkilökohtaiset rajat/ henkilökohtainen koskemattomuus.
---	--	--

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Yhteistyössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja hyödynnetään moninaista kulttuuriperinnettä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan.

Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Henkilöstö lukee lapsille monipuolista lasten kirjallisuutta niin että jokainen lapsi saa mahdollisuuden samaistua kirjan sisältöön ja hahmoihin, koskien niin sukupuolta, etnistä taustaa, uskontoa, yhteiskuntaluokkaa, toimintakykyä kuin perhekuviota. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön. Samalla edistetään kulttuurisesti kestävästä kehitystä, jonka tavoitteena on vahvistaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisätä erilaisten kulttuurien tuntemusta ja arvostusta.

Kestävä kulttuuri ei ole pysähtynyt vaan elää ja muuttuu vuorovaikutuksessa ihmisten ja ympäristön kanssa. Kestävässä kulttuurissa hyväksytään ihmisten erilaisuus, kunnioitetaan jokaisen oikeuksia ja perustavanlaatuisia vapauksia. Kulttuurisesti kestävä kehitys myös vaalii alueellisia ominaispiirteitä, edistää ihmisten ja alueiden hyvinvointia sekä mahdollistaa eri kulttuurien säilymisen ja kehittymisen.

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Monikielisyden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Henkilöstön tulee tiedostaa, että he ovat lapsille kielellisiä malleja, ja kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön. Henkilöstö rohkaisee lapsia käyttämään

kieltä monipuolisesti. Lasten kielelliset lähtökohdat huomioidaan, ja heille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin. Lasten omia kotikieliä arvostetaan ja niiden käyttö mahdollistetaan.

Kielitietoisien pedagogiikan arvioimiseksi ja kehittämiseksi on Raaseporissa käytössä valtakunnallinen KieliPeda-työväline. KieliPedan avulla lasten monikielisyys tulee tiedostetuksi ja näkyväksi osaksi ryhmän arkea. Se ohjaa henkilöstöä reflektoimaan, arvioimaan ja kehittämään kielitietoista pedagogiikkaansa.

Raaseporin varhaiskasvatuksessa henkilöstö rakentaa sellaista vuorovaikutusilmapiiriä, missä jokaisen lapsen on turvallista ilmaista omat mielipiteensä ja jokaisen yksilön kulttuuria arvostetaan. Lasten osallisuuden takaamiseksi tulee varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus tulla ymmärretyksi ja ymmärtää ympäristönsä tapahtumia. Henkilöstö luo tietoisesti tilanteita ja rutiineja, jotka tarjoavat mahdollisuuden vuoropuhelulle, kertomiselle ja kirjojen lukemiselle pienryhmissä. Kommunikoinnin tukena henkilöstö käyttää eleitä, ilmeitä, kehonkieltä, esineitä, kuvia ja/tai pikapiirtämistä.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieras- ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen/ruotsin kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja –kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai –kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä. Tarvittaessa huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkia, jolla varmistetaan molemminpuolinen ymmärrys.

Raaseporissa toimii Språk-verkosto (Språk-Kielet), jonka tavoitteena on kehittää ja tukea kieli- ja kulttuuritietoista varhaiskasvatustyötä. Henkilöstön työvälineeksi on luotu sähköinen Språk sivusto, jonne on koottu materiaalia työn tueksi.

4.5.1. Kaksi- ja monikielisyys Raaseporissa

Kaksi- ja monikielisyys nähdään Raaseporissa rikkautena ja arvokkaana asiana. Tavoitteena on herättää lasten kiinnostus ja positiivinen asenne kieliä ja niiden oppimista kohtaan sekä vahvistaa lasten kielellistä identiteettiä.

Raaseporissa varhaiskasvatukseen osallistuu paljon lapsia, jotka puhuvat äidinkielenään sekä ruotsia että suomea. Alueen kaksikielisyys huomioidaan jokaisen ryhmän arjessa sekä toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (esim. lauluissa, musiikissa, loruissa ja keskusteluissa). Tavoitteena on herättää lasten kiinnostus ja positiivinen asenne sekä molempia paikallisia kieliä että kaikkia niitä kieliä kohtaan, joita ryhmä edustaa ja näin vahvistaa kaikkien kaksi- ja monikielisten lasten kielellistä identiteettiä.

Raaseporin varhaiskasvatuksessa ne vieraskieliset lapset, joiden suomen/ ruotsin kielen taso ei ole ikätasoinen, saavat suomi/ruotsi toisena kielenä opetusta, joka on tavoitteellista toimintaa ja perustuu kunkin lapsen kielitaidon säännölliseen

havainnointiin ja kartoitukseen. Kielitaidon kartoitukseen käytetään yhteisesti sovittuja menetelmiä. Näitä menetelmiä ovat lapsen kielenkäytön havainnointi ja dokumentointi arjessa sekä KieliPeda-materiaali. Tuon kolmiosaisen materiaalipaketin ensimmäinen osio “Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi” on käytössä jokaisessa varhaiskasvatusryhmässä ja toimii ryhmävasun osana kun suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään oppimisympäristöä. Kielipedan toinen osio “Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu” on käytössä silloin kun lapsi elää kahden tai useamman kielen ympäröimänä. Materiaalipaketin kolmas osio “Lapsen suomen kielen taitojen seuranta” otetaan käyttöön vieraskielisten lasten s2-taitojen kartoituksen, seurannan ja s2-opetuksen suunnittelun tueksi.

Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea/ruotsia toisena kielenä. Suomen/ruotsin kielen omaksumisen lähtökohdalla on arkielämän konkreettinen kieli ja sen ilmaisuvaranto. Kielen ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Lapsi saa valmiuksia havaintojen tekemiseen sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen ja itselleen sopivalla tavalla. Lapsen kielen kehitykseen liittyvää suomen/ruotsin kieleen tutustumista ja opettelua ei tule rinnastaa varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa ryhmänsä s2-opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta, arvioinnista ja pedagogisesta dokumentoinnista sekä huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Koko henkilöstö osallistuu kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen sekä s2-opetuksen toteuttamiseen.

Henkilökunta tiedostaa lapsen äidinkielen merkityksen lapsen kehityksessä sekä oppimisessa ja tukee vanhempia tehtävässään kotikielen opettajina ja tukijoina. Lapsen äidinkielen kehityksestä keskustellaan yhdessä vanhempien kanssa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa ja päivitettäessä. Vastuu lasten oman äidinkielen/ -kielten ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti huoltajilla. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan huoltajien kanssa yhteisesti sovitut pedagogiset tavoitteet ja käytännöt suomi/ruotsi toisena kielenä opetukselle.

Ryhmäkohtaiseen suunnitelmaan kirjataan lasten kielikasvatuksen pedagogiset tavoitteet ja suunnitellaan käytäntöjä. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon kaikkien lasten kielet ja kulttuurit. Suunnittelussa hyödynnetään mm. lasten huoltajia, samaa kieltä puhuvia työntekijöitä, kirjastopalveluja ja tieto- ja viestintäteknologiaa. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Raaseporissa työskentelee varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettaja, joka sekä ohjaa että konsultoi henkilökuntaa monikielisten ja –kulttuuristen lasten asioissa, sekä osallistuu tarvittaessa lapsen kielitason kartoitukseen, s2-opetuksen suunnitteluun ja arviointiin yhdessä henkilöstön kanssa.

4.6. Kielikylpy

Kielikyllyn tavoite on toiminnallinen kaksikielisyys. Lapsi omaksuu uuden kielen tarkoituksenmukaisissa, luonnollisissa tilanteissa kaikissa päivän toiminnoissa. Lapsi puhuu omaa ensikieltään, mutta häntä kannustetaan käyttämään myös kielikylpykieltä. Kasvattaja toimii kielellisenä esikuvana ja luo kielen omaksumiselle otollisia tilanteita.

Raaseporin kaupungissa järjestetään kielikylpyä suomeksi ja ruotsiksi osissa kaupungin päiväkoteja. Kielikylpy alkaa 3–4-vuoden iässä ja jatkuu kunnes lapsi aloittaa esikoulun tulevilla koulukielellä. Kielikylpyyn osallistuneille lapsille tarjotaan esikouluvuotenaan vähintään yksi viikkotunti kielikylpykieltä.

5.
LAPSEN TUKI

5. LAPSEN TUKI

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään vaikeuksien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä. Varhaiskasvatus toteutetaan inklusiivisena.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

5.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin. Mikäli lapsen tuen tarpeet sitä edellyttävät, lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen pienryhmässä tai erityisryhmässä. Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen.

Tuen järjestämisen ja toteuttamisen vastuut

Raaseporin kaupunki päättää tuen järjestämisen käytännöistä, toteuttamisesta, toimintatavoista ja arvioinnista päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi annettavan tuen vaikuttavuutta ja riittävyttä. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää yhteistyörakenteista, vastuista ja toimintatavoista liittyen huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä monialaiseen yhteistyöhön. Monialaisen yhteistyön osalta päätetään myös työnjako eri toimijoiden kanssa tuen järjestämisessä. Varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tulee osallistua arvioinnin tekemiseen, jos tuen tarpeen arviointi sitä edellyttää.

Raaseporissa lapsella on oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tukitsemis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä. Päätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista tekee kunta. Jos kyseessä on yksityisen palveluntuottajan tuottama varhaiskasvatus, päätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta. Jos tukea tarvitseva lapsi osallistuu useamman kuin yhden varhaiskasvatuksen järjestäjän varhaiskasvatukseen, on tuki suunniteltava, toteutettava ja arvioitava yhteistyössä. Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan.

Varhaiskasvatuksen OPETTAJA

- Päävastuu Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen tuen laatimisesta ja arvioinnista.
- On vastuussa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista.
- Päävastuu lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta sekä suunnitellun tuen toteuttamisesta ja arvioinnista.
- Tekee säännöllisesti yhteistyötä huoltajien kanssa liittyen lapsen tukitoimiin.
- Seuraa lapsen kehitystä ryhmässä, tavoitteena on havaita lapsen tuen tarpeet aikaisessa vaiheessa.
- Vastaa yhteistyöstä terapeuttien ja lapsen verkoston kanssa.

Varhaiskasvatuksen LASTENHOITAJA/RESURSSILASTENHOITAJA

- Seuraa ja toteuttaa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivittäisessä toiminnassa.
- Käyttää sovitun toimintatapoja ja apuvälineitä lapsen tuen toteuttamiseksi päivittäisessä toiminnassa.
- Tekee säännöllisesti yhteistyötä huoltajien kanssa liittyen lapsen tukitoimiin.
- Seuraa lapsen kehitystä ryhmässä, tavoitteena on havaita lasten tuen tarpeet aikaisessa vaiheessa.

PÄIVÄKODINJOHTAJA

Päiväkodinjohtaja vastaa varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla. Johtaja huolehtii, että henkilöstö suunnittelee lapsen tuen osana Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunniteltu tuki arvioidaan lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa.

- Vastaa avustajien työtehtävien sisällöstä sekä avustajaresurssin seurannasta (tähän tarkoitettu lomakkeen avulla).
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman siirtymisestä lapsen vaihtaessa päiväkotia tai kuntaa.
- Tekee hallintopäätökset yleisen tuen tukipalveluista ja tehostetusta tuesta.

Varhaiskasvatuksen ERITYISOPETTAJA

Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä. Tuki voi olla säännöllistä, osa- tai kokoaikaista. Sitä voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksena tai yhteisopettajuutena lapsen ryhmän opettajan kanssa.

- Osallistuu tarvittaessa lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin.
- Osallistuu tarvittaessa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin tukiasioissa.
- Antaa lapsikohtaista ja/ tai ryhmässä toteutettavaa opetusta.
- Asiantuntijuutta hyödynnetään konsultoidessa henkilökuntaa ja huoltajia.
- Ohjaa avustajia yhdessä varhaiskasvatuksen opettajien kanssa.
- Havainnoi yksittäistä lasta ja lapsiryhmää.

Varhaiskasvatuksen KIELI- JA KULTTUURIOPETTAJA

- Konsultoi ja ohjaa henkilökuntaa kielitietoisien pedagogiikan toteutumisessa ja monikulttuurisessa yhteistyössä huoltajien kanssa.
- Toimii asiantuntijana monikielisuuden ja -kulttuurisuuden liittyvissä asioissa, toimii neuvonantajana ja avustaa apuväline- ja materiaalihankinnoissa.
- Havainnoi tarvittaessa yksittäistä lasta ja osallistuu henkilöstön rinnalla lapsen kielitason kartoitukseen ja s2-opetuksen suunnitteluun ja arviointiin.
- Ohjaa henkilöstöä toimimaan tarvittavien yhteistyökumppanien kanssa opetuskielen tuen tarpeen asioissa.
- Osallistuu tarvittaessa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin.
- Asiantuntijatehtävä vieraskielisten ja monikielisten lasten asioissa.

Varhaiskasvatuksen AVUSTAJA

Varhaiskasvatuksessa voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia, joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä.

- Osallistuu lapsen/lasten varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä muun henkilökunnan kanssa.
- Käyttää sovitun toimintatapoja ja apuvälineitä lapsen tuen toteuttamiseksi päivittäisessä toiminnassa.

- Tekee säännöllisesti yhteistyötä huoltajien kanssa liittyen lapsen tukitoimiin.
- Seuraa lapsen/lasten kehitystä ryhmässä.

Päivähoidon SUUNNITTELIJA

- Päävastuu pedagogisesta toiminnasta perhepäivähoidossa.
- Vastaa yhteydenpidosta varhaiskasvatuksen erityisopettajaan tuen tarpeen ilmetessä.
- Vastaa perhepäivähoitoon suunniteltujen tukitoimien toteuttamisesta ja arvioinnista.
- Vastaa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tuen kirjaamisesta ja arvioimisesta.
- Vastaa lapsen siirtymisestä päiväkotiin tuen sitä vaatiessa.
- Lapsen edun sitä edellyttäessä, voidaan yhteistyössä huoltajan kanssa keskustella, että lapsi siirtyy päiväkotiin saadakseen tarvitsemaansa tukea.

PERHEPÄIVÄHOITAJA

- Vastaa lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta sekä suunnitellun tuen toteuttamisesta ja arvioinnista.
- Ottaa yhteyttä päivähoiton suunnittelijaan tai erityisopettajaan, jos lapsella on tuen tarvetta.
- Tekee säännöllisesti yhteistyötä huoltajien kanssa liittyen lapsen tukitoimiin.
- Seuraa lapsen kehitystä ryhmässä, tavoitteena on havaita lasten tuen tarpeet aikaisessa vaiheessa.

5.1.1. Erityispäivähoidon johtoryhmä

Erityispäivähoidon johtoryhmä koostuu varhaiskasvatuspäälliköstä, kahdesta päiväkodinjohtajasta ja varhaiskasvatuksen erityisopettajista. Ryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa. Koollekutsujana toimii varhaiskasvatuspäällikkö.

JOHTORYHMÄN tehtäviin kuuluu:

- Keskustella tuen resursseista ja koordinoita tukea varhaiskasvatuksessa.
- Ehdottaa vaihtoehtoisia tukitoimia lapsiryhmille sekä tukea yksiköiden johtajia hallintopäätösten tekemisessä.
- Pyrkiä yhdenvertaisten resurssien jakamiseen.
- Kehittää erityispedagogiikkaa kaupungin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Tukitoimiin liittyvät asiat tuodaan johtoryhmään erityisopettajien välityksellä yhteistyössä päiväkodinjohtajien kanssa. Erityisopettajat informoivat päiväkodinjohtajia työryhmän päätöksistä. Varhaiskasvatuspäällikkö antaa kirjallisen päätöksen resursseista päiväkodin johtajille sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajille.

(2) Varhaiskasvatuslaki 15 d §

(3) Varhaiskasvatuslaki 15 c §

(4) Varhaiskasvatuslaki 15 e §

(5) Kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja. ks. luku 1.1

(6) Varhaiskasvatuslaki 15 b §

(7) Varhaiskasvatuslaki 31 §

(8) Varhaiskasvatuslaki 15 c §

(9) Varhaiskasvatuslaki 15 d §

(10) Varhaiskasvatuslaki 15 c §

(11) Varhaiskasvatuslaki 35 § ja 38 §

5.2. Yhteistyö tuen aikana

Varhaiskasvatus järjestetään yhteistyössä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa sekä tarvitsemaansa tukea^[1]. Lapsen tuki edellyttää toimivia paikallisia yhteistyörakenteita ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämistä.

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tukimuodoista. Jos 1 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee vahvempaa tukea, on tukea annettava tehostettuna tukena lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tehostettu tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteuttavista useista tukimuodoista. Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävä tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi hänen toimintakykyään alentavasta oppimisen tai kehityksen tuen tarpeesta johtuen, on tukea annettava yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena. Erityinen tuki muodostuu useita tukimuodoista ja on jatkuvaa ja kokoaikaista.

5.2.1. Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisen keskeisistä periaatteista sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista. Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan.

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia. Lapsen tuen toteuttamisen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön.

Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta. On tärkeää, että paikalliset lasten ja perheiden palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden lapsen tuen järjestämisessä.

(1) Varhaiskasvatuslaki 15 d §, 4. mom.

(2) Varhaiskasvatuslaki 40-41 §

(3) Varhaiskasvatuslaki 7 § ja HE 40/2018 vp., s. 87-88

5.2.2. Monialainen yhteistyö

Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia lastenneuvolan, lastensuojelun, Perhekeskuksen ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä.

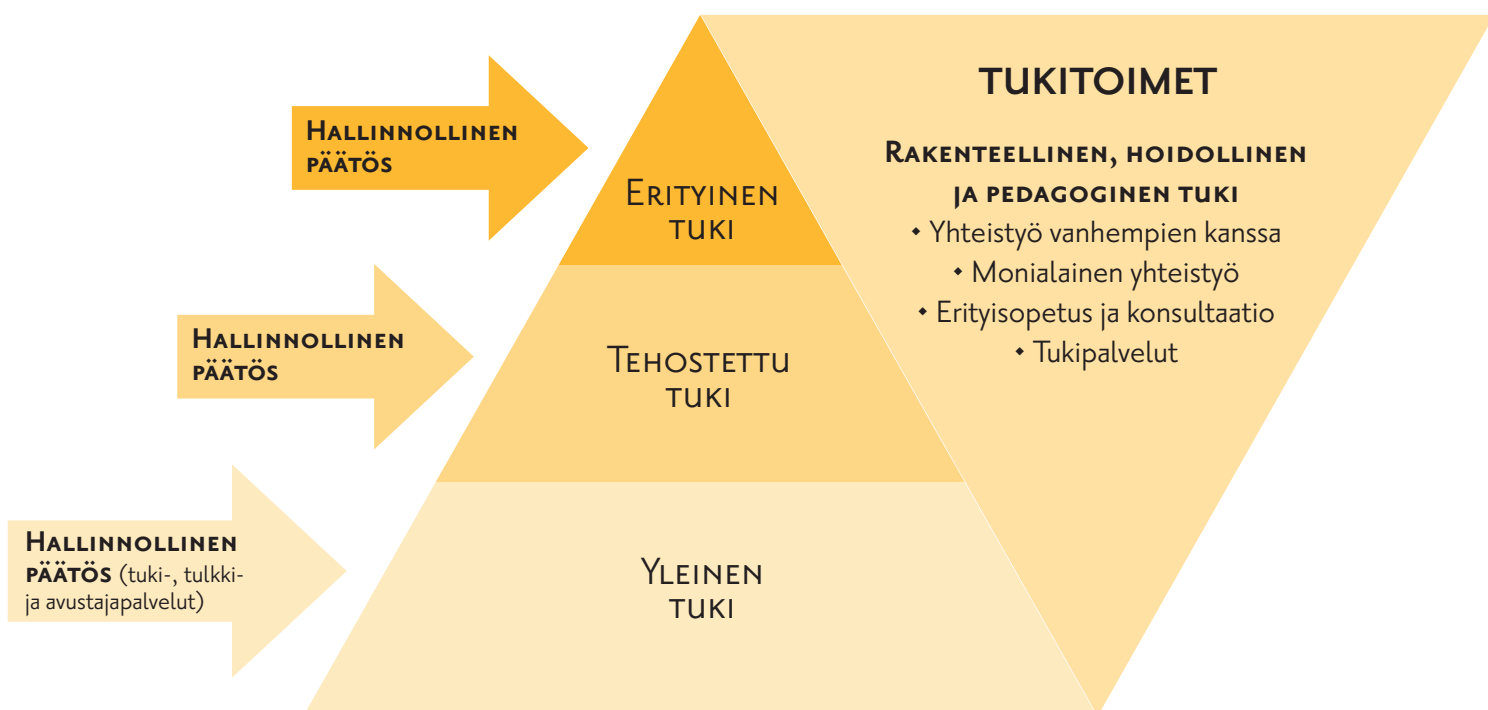
Varhaiskasvatusta järjestetään myös erikoissairaanhoidon piirissä. Varhaiskasvatuspalvelujen ja sairaalan tai muun vastaavan tahon keskinäisellä yhteistyöllä varmistetaan varhaiskasvatuksen jatkuvuus lapsen kunnon ja jaksamisen mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen turvallisten ihmissuhteiden säilymiseen.

Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisen vaihtoehtoista määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

[1] Varhaiskasvatuslaki 40-42 §

[2] Oppivelvollisuuslaki 2 § 3.mom. (12/4/2020)

[3] Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luku 5.5. Erityinen tuki

5.3. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot ovat kunnallinen ja yksityinen päiväkotitoiminta sekä kunnallinen ja yksityinen perhepäivähoito.

Oppimisympäristöt, resurssit, henkilöstön koulutus ja kelpoisuusvaatimukset, henkilöstörakenne, lapsiryhmien koko, lasten ja henkilöstön välinen suhdelu. Tuen antamisen mahdollisuudet vaihtelevat eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. **Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtapoilla**, esimerkiksi:

- toiminnan eriyttämisellä
- ryhmien joustavalla muuntelulla
- oppimisympäristön muokkaamisella
- selkeällä päiväjärjestyksellä
- päivittäisten toimintojen rytmittämällä

Lapselle määritetään sopivin tuen taso ja tuen muodot tuen antamisen periaatteiden mukaisesti, mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen tuen muodot tarkoittavat lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia. Aloite lapsen tuen vahvistamiseksi voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta.

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Lapsella on myös oikeus tuen palveluihin ja apuvälineisiin tuen tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tällaisia ovat esim.:

- liikkumiseen ja muihin fyysisiin toimintoihin liittyvät järjestelyt (*pyörätuoliluisikat, kaiteet*)
- lapsen kommunikaatioon, näköön, kuuloon, liikkumiseen tai fyysiseen tarpeeseen liittyvät apuvälineet (*kommunikointia tukevat lelut, digitaaliset sovellukset, pelit, äänikirjat*)

(1) Varhaiskasvatustalaki 15 a §

(2) Varhaiskasvatustalaki 15 b §

(3) Varhaiskasvatustalaki 15 c §

(4) Varhaiskasvatustalaki 35 § ja 38 §

5.3.1. Tuen tasot

Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat **yleinen, tehostettu ja erityinen tuki**. Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa(4).

Raaseporin varhaiskasvatuksen tuentasojen tukimateriaalia voidaan käyttää lapsen tuen suunnittelussa ja arvioinnissa.

5.3.2. Tuen muodot

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti (1). Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Lapsen tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja.

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa.

PEDAGOGISIA TUEN MUOTOJA VOIVAT OLLA:

- selkeä ja ennakoitava päivärhythmi
- sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut
- yhteiset ja johdonmukaiset pedagogiset ja erityispedagogiset työtavat ja menetelmät
- toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi

Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia, erityispedagogisia menetelmiä voidaan suunnitella, soveltaa ja toteuttaa joko yhden lapsen, pienryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana. Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

TUEN TASOT

YLEINEN TUKI

Lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmittyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuki on lyhytkestoista ja/ tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen. Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa tukea.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. Mahdollisista tukipalveluista, kuten tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös.

(1) Varhaiskasvatuslaki 15 c §

TEHOSTETTU TUKI

Lapselle on annettava tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna tehostettuna tukena, kun yleinen tuki ei riitä. Tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tukea annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja se aloitetaan heti tuen tarpeen ilmittyä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee sitä.

Lapsen tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen tarpeiden moninaistumista.

Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös.

ERITYINEN TUKI

Lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla.

Lapsella on oikeus saada erityistä tukea heti tarpeen ilmetessä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös.

RAKENTEELLISIA TUEN MUOTOJA VOIVAT OLLA:

- henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen
- ryhmän lapsimäärän pienentäminen
- henkilöstön mitoituksen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut
- apuvälineiden käyttäminen
- esteettömyyden huomioiminen
- pien- tai erityisryhmä

HOIDOLLISEN TUEN MUOTOJA VOIVAT OLLA:

- menetelmät ja toimintatavat, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen
- terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan (lääkitys, ruokavalio, liikkuminen, apuvälineet)
- yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa (ohjaus, konsultointi)

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa arvioidaan aina tapauskohtaisesti, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. Jokaisen lapsen kohdalla tehdään lapsen tilanteen kokonaisarviointi. Lapsen lääke- ja tai sairaudenhoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

Tuen pedagogisten, rakenteellisten ja hoidollisten toimintatapojen tulee olla lapsen edun ja tuen tarpeen mukaisia, ja niissä käytetään paikallista ja tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi apuvälineiden käyttöä tai avustamista suunniteltaessa tulee ensisijaisesti järjestää nämä tukitoimet niin, että lapsi on osa vertaisryhmää ja mukana samoissa tiloissa ja tilanteissa muun lapsiryhmän kanssa.

(1) Varhaiskasvatuslaki 15 b §

(2) Varhaiskasvatuslaki 35 § 2 mom. ja 38 § 2. mom.

5.4. Lapsen tuen arviointi

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla. Lapsen tuen tarvetta-, sekä riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatushenkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen.

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat lapsen etua. Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä toteuttamista.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveysviranomaiset osallistuvat arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi.

(1) Varhaiskasvatustalaki 15 a § ja d §

(2) Varhaiskasvatustalaki 15 d § ja 20 §

5.5. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa esim. lasta havainnoimalla, Mun vartti ja Kesä (keskustelu symbolein) materiaalien avulla.

Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet.

Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksessa. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai tukipalveluista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti.

Lisäksi Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisesti sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

(1) Varhaiskasvatustalaki 15 d § ja 23 §

(2) Varhaiskasvatustalaki 15 d § ja 23 §

(3) HE 148/2021 vp, s. 36

(4) Varhaiskasvatustalaki 15 e §

(5) HE 148/2021 vp, s. 37

5.6. Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Hallintopäätösmenettelyssä noudatetaan hallintolakia. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu.

5.6.1. Raaseporin menettelyprosessit

Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään tuen muodoista, varhaiskasvatuksen toimipaikasta ja tukipalveluista. Jos lapsen tuesta ei tehdä tehostetun tai erityisen tuen päätöstä, silloin tukipalveluista tehdään yleisessä tuessa erillinen hallintopäätös. Päätöksessä mainitaan ja päätetään tukipalvelut.

Varhaiskasvatuslain piiriin kuuluvassa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen hallintopäätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta. Lapsen saadessa varhaiskasvatusta ostopalveluna hankitussa varhaiskasvatuksessa tai yksityisen palveluntuottajan saadessa yksityisen hoidon tukea KELALTA hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta.

Lapsen varhaiskasvatusta voi järjestää useampi kuin yksi varhaiskasvatuksen järjestäjä. Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoroasumisen tilanteessa, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Tällöin varhaiskasvatuksen järjestäjillä on velvollisuus toimia tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Kukin toimija tekee hallintopäätöksen itse.

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveystalvakuista, kuten lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan (ks. luku 5.4). Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä.

Kun varhaiskasvatuksen henkilökunta, huoltajat, lastenneuvola tai sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstö havaitsee lapsen tuen tarpeen, toimitaan seuraavalla tavalla:

- Varhaiskasvatuksen opettaja järjestää lapsen (lapsen havainnointi, Mun vartti, Kesy) ja huoltajien kuulemisen (keskustelu Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen).
- Tukimuodot määritellään Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman liitteessä kohta 4. *Lapsen tuki*.
- Varhaiskasvatuksen opettaja ottaa kantaa lapsen tarvitseman tuen tasoon (voidaan tehdä yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan/päiväkodin johtajan kanssa).
- Päiväkodin johtaja tekee hallintopäätöksen tehostetusta tuesta tai yleisen tuen tukipalveluista perustuen Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kohta 4.
- Varhaiskasvatuspäällikkö vastaa erityisen tuen hallintopäätöksestä perustuen Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kohta 4., jonka varhaiskasvatuspäällikkö saa suojattuna sähköpostina päiväkodin johtajalta.
- Kirjallinen päätös tuen tasoista ja tukimuodoista annetaan huoltajille. Valitusosoitus liitetään päätökseen.
- Kun tuen tarve muuttuu tai se kumotaan, tarvitaan uusi hallintopäätös.

Menettelyprosessi esiopetuksessa olevalle lapselle täydentävässä varhaiskasvatuksessa:

- Huoltajien kuuleminen (keskustelu)
- Käytä Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (kohta 4. Lapsen tuki) lomaketta. Wilmaan kirjataan maininta, että lapselle on tehty suunnitelma tuesta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja se on liitetty Lapsen oppimissuunnitelmaan.
- Päiväkodin johtaja tekee hallintopäätökset yleisen tuen tukipalveluista ja tehostetusta tuesta varhaiskasvatuksessa.
- Esiopetuksessa vaaditaan erillinen hallintopäätös erityisestä tuesta, jonka tekee varhaiskasvatuspäällikkö.

Menettelyprosessi yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kohdalla:

- Varhaiskasvatuspäällikkö tekee hallintopäätökset kaikille tuen tasoille.
- Käytä Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (kohta 4. Lapsen tuki) lomaketta.
- Yksikön vastaava toimittaa suunnitelman varhaiskasvatuspäällikölle henkilökohtaisesti tai suojatulla sähköpostilla.

(1) Varhaiskasvatuslaki 15 e §

(2) Hallintolaki 34 §

(3) HE 148/2021 vp, s. 37

(4) Varhaiskasvatuslaki 62 §

(5) Hallintolaki 34 § 1 mom., 47 §, Varhaiskasvatuslaki 15 a §

(6) HE 148/2021 vp, s. 37

(7) HE 148/2021 vp, s.37

(8) Varhaiskasvatuslaki 15 c § ja e §

(9) Varhaiskasvatuslaki 15 e §

(10) HE 148/2021 vp, s. 38

6.
**TOIMINNAN ARVIOINTI
JA KEHITTÄMINEN**

6. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Arvioinnin tulee kannustaa parantamaan toiminnan laatua. Arvioinnin ensisijainen tavoite on kannustaa kehittämään, kehittymään, sekä yrittämään parastaan.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee varhaiskasvatuslain mukaisesti arvioida toimintaansa, sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Toimintaa tulee arvioida oma-aloitteisesti, systemaattisesti ja säännöllisesti. Arvioinnin tarkoitus on tuottaa arviointitietoa kunnan varhaiskasvatuspalveluista. Arviointitiedon pohjalta kehitetään ja muutetaan toimintaa, palvelujärjestelmää ja palveluverkostoa.

Varhaiskasvatuksen arviointi eroaa tietyissä tapauksissa muiden opetussektoreiden arvioinnista. Arvioinnissa tulee huomioida pienten lasten kanssa tehtävän työn pedagogiset erityispiirteet: lait ja varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat eivät aseta tavoitteita lapsen oppimiselle tai osaamiselle, vaan tavoite on ohjata varhaiskasvatusta lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevaksi. Arviointi koskee henkilökunnan toimintaa. Arvioinnissa painotetaan täten reflektivoivaa työtettä, sekä oman toiminnan kriittistä tarkastelua. Varhaiskasvatuksen arviointia voi näin pitää pedagogiikan kokonaisvaltaisen kehittämisen ja ohjaamisen välineenä¹.

ITSEARVIOINTI on osa laatujohtamista, jota varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten tuottajien tulee tehdä, ja siten osa johtamisjärjestelmää ja johtamisen väline. Itsearviointi on väline, jonka avulla saadaan tietoa toiminnasta, toimintakulttuurista ja vallitsevista arvoista pääasiassa varhaiskasvatus organisaation sisäiseen käyttöön.

TAVOITTEELLINEN ITSEARVIOINTI vaatii reflektivoivaa työtapaa, eli kykyä tiedostaa omat toimintatapansa ja niiden kehittämistä. Tämä tarkoittaa, että henkilökunnan on kyettävä pedagogisesti perustelemaan kaikki toimintaansa ja tarpeen niin vaatiessa muuttamaan toimintatapojaan.

6.1. Arviointi paikallistasolla

Paikallistasolla arvioidaan varhaiskasvatuksen järjestelyjä, paikallisia suunnitelmia, sekä niiden toteuttamista. Paikallistasolla arviointi toteutetaan siten, että järjestäjät ja yksityiset palveluntuottajat keräävät ja hankkivat tietoa palveluistaan, käsittelevät arviointitiedon ja tekevät siitä johtopäätöksiä, joiden pohjalta kehitetään ja muuttavat toimintaa. Tavoitteena on toiminnan, palvelujärjestelmän ja palvelukokonaisuuden kehittäminen toiminnan jatkuvaksi parantamiseksi.

Kesäkuussa koostetaan toimintavuoden arviointi: päiväkodin johtajat kokoavat yhteisten suuntaviivojen pohjalta ryhmien varhaiskasvatussuunnitelma-arvioinnit, vanhempien arvioinnin, henkilöstön arvioinnin, sekä lapsen varhaiskasvatuksen alun arvioinnin. Huoltajille ja henkilökunnalle tarjotaan maaliskuun aikana sähköistä mahdollisuutta varhaiskasvatuksen arviointiin.

6.2. Pedagogisen toiminnan tason arviointi

Pedagogisen toiminnan tasolla tarkoitetaan tässä sitä varhaiskasvatusta, jota toteutetaan lapsiryhmissä eri toimintamuodoissa. Tällä tasolla on arvioinnin huomion keskipisteessä henkilökunnan toiminta ja lasten kohtaaman pedagogisen toiminnan laatu.

Varhaiskasvatuksen pedagogiikalla tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kokonaisuutta, joka koostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta ja joka ilmenee lasten ja henkilökunnan välisessä vuorovaikutuksessa, yksikön toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä ja henkilökunnan ammatillisissa työtavoissa.

Pedagogisen toiminnan tasolla toteutetaan arviointi pääasiassa itsearviointina. Itsearvioinnin yksi tarkoitus on auttaa henkilökuntaa tarkastelemaan oman pedagogista toimintaansa varhaiskasvatusta ohjaavien tavoitteiden valossa.

Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogista johtajuutta. Pedagoginen johtajuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen johtamista, arvioimista ja kehittämistä tavoitteellisesti ja systemaattisesti. Pedagogisen toiminnan tasolla vastaa päiväkodinjohtaja siitä, että toimintaa ohjaavien asiakirjojen arvot ja tavoitteet toteutuvat pedagogisin menetelmin. Tämä vaatii pedagogiikan johtamista ja hyvien työskentelyolosuhteiden luomista ja ylläpitämistä, henkilökunnan ammattitaidon ja koulutuksen hyödyntämistä ja toiminnan kokonaislaatuista järjestämistä².

Henkilökunnan työhyvinvointia arvioidaan vuosittain Raaseporin kaupungin kyselyllä. Tuloksia käytetään toiminnan parantamiseen ja kehittämiseen.

Ryhmäkohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka Raaseporin varhaiskasvatuksessa laaditaan, ohjaavat ryhmän tavoitteiden toteuttamista. Suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti pedagogisen arvioinnin ja itsearvioinnin varmistamiseksi ja tätä kautta toiminnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman arviointi on jatkuva prosessi tavoitteena taata toiminnan laatu. Tiimikokouksissa joka toinen viikko

¹ Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset, s.27, KARVI

² Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset, s.24-25, KARVI

INDIKAATTORIT, jotka kuvaillaan ja joita arvioidaan ryhmäkohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmassa, ovat:

- kunnioittava vuorovaikutus lapsi–lapsi, lapsi–aikuinen, aikuinen–aikuinen
- Miten varhaiskasvatussuunnitelma-arvot ja lapsinäkemys toteutuvat käytännössä?
- päivän organisointi (mm. pienryhmiin jako) ja turvallisuus
- Kuinka oppimisympäristö tukee lapsen kehitystä, osallisuutta, oppimista ja leikkiä?
- monipuolinen oppimisalueiden mukainen toiminta
- Miten tietoa lapsen kiinnostuksen kohteista hyödynnetään toiminnassa?
- lapsen osallisuus
- lapsi ryhmänsä jäsenenä, kiusaamista ehkäisevä toiminta
- kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa
- moniammatillinen yhteistyö
- yhteistyö yksikön eri ryhmien välillä
- Pedagoginen dokumentointi – Miten toimintaa dokumentoidaan siten, että se toimii jatkuvan arvioinnin välineenä?

tapahtuvan jatkuvan arvioinnin lisäksi arvioidaan suunnitelmaa loka-/marraskuussa, maalisi-/huhtikuussa ja kesäkuussa jolloin arvioidaan toimintavuotta kokonaisuudessaan. Toimintavuoden arviointia käytetään seuraavan vuoden toiminnan suunnittelun pohjana.

Ryhmäkohtaiset suunnitelmat hyväksyy ja niiden toteutumista seuraa päiväkodinjohtaja – suunnitelmat ovat asiakirjoja, jotka toimivat pedagogisen johtamisen perustana ja välineenä.

Varhaiskasvatuksen laatua parannetaan ja kehitetään tunnistettujen kehittämistarpeiden perusteella. Jatkuva ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman arviointi takaa mahdollisuuden jatkuvaan itsearviointiin, reflektioon ja toiminnan tavoitteelliseen kehittämiseen.

Monipuolisen arvioinnin avulla varmistetaan, että lapsen omat kokemukset tilanteissa huomioidaan tarpeeksi, riippumatta siitä, mitä kriteereitä toiminnan arvioinnissa käytetään. Lapsi voi arvioida toimintaa esim. ”Mun vartti”-haastattelun kautta, kuvien avulla, portfolioarviointina, projektiarviointina, ryhmän lasten viikkokokouksessa. Raaseporissa lapset arvioivat toimintaa ”Mun vartin” avulla, mikä pitää sisällään jokaisen lapsen henkilökohtaisen haastattelun, jossa lapsi saa kertoa mielipiteensä, ajatuksensa ja kiinnostuksensa. Haastattelussa käytetään erityistä lomaketta. Tarvittaessa käytetään haastattelun tukena kuvia (valmiita, valokuvia toiminnasta, lasten ottamia valokuvia) ja muuta materiaalia. Lisäksi lapset päivittäin osallistuvat omien portfolioidensa rakentamiseen.

6.2.1. Arviointitulosten julkistaminen

Arvioinnin keskeiset tulokset julkaistaan toukokuun aikana varhaiskasvatuksen kotisivulla, päiväkotien Pedanet-sivuilla, sekä viedään tiedoksi sivistyslautakuntaan.

